

Eldre arbeidstakere i media

En innholdsanalyse av hvordan eldre arbeidstakere fremstilles i norske medier

Forfatter: Nanna A. G. Fredheim

KRISTIANIA RAPPORT 2022 /03





Kirkegata 24-26
0153 Oslo
kristiania.no

Kristiania rapportserie

Kristiania rapportserie omfatter forskningsrapporter, utredninger, og andre faglige arbeider utgitt av Høyskolen Kristiania. Rapportene utgis digitalt som åpent tilgjengelige publikasjoner med Creative Commons-lisenser. Avdeling for forskningskommunikasjon og innovasjon har redaksjonelt ansvar for serien.

Tittel: Eldre arbeidstakere i media *Kristiania rapport 2022 /03*, Høyskolen Kristiania.

Denne rapporten er utarbeidet ved Institutt for kommunikasjon ved Høyskolen Kristiania på oppdrag fra Senter for seniorpolitikk.

Forfatter: Førsteamanuensis Nanna A. G. Fredheim, Institutt for kommunikasjon ved Høyskolen Kristiania.

Faglig kvalitetssikring: Sharam Alghasi, professor, Anders Olof Larsson, professor, Laura M. Traavik, førsteamanuensis og Jon Martin Larsen, høyskolelektor v/ School of Communication, Leadership and Marketing, Høyskolen Kristiania

Forsidedesign:

Seniordesigner Svein Meek, markeds- og kommunikasjonsavdelingen, Høyskolen Kristiania.

Redaksjonell tilrettelegging:

Avdelingsleder Tove Rømo Grande, avdeling for forskningskommunikasjon og innovasjon, Høyskolen Kristiania

Koordinator av digital tilgjengeliggjøring og søkbarhet:

Universitetsbibliotekar Hilah Geer, Høyskolen Kristiania – Biblioteket.

Identifikatorer: ISSN: 2703-9439 ISBN: 978-82-93953-02-9



Innhold

Sammendrag	5
English Summary	5
1 Innledning	6
1.1 <i>Eldre arbeidstakere</i>	6
1.2 <i>Hvorfor er mediernes fremstilling av eldre arbeidstakere interessant?</i>	7
1.3 <i>Eksisterende kunnskap om eldre arbeidstakere i media</i>	8
1.4 <i>Rapportens oppbygning</i>	8
2 Metode	9
2.1 <i>Begrepsavklaringer</i>	9
2.2 <i>Datagrunnlag: omfang og avgrensning</i>	9
2.2.1 <i>Datahøsting av sosiale medier</i>	10
2.3 <i>Dataanalyse</i>	11
3 Funn	12
3.1 <i>Mediedekning av eldre arbeidstakere</i>	12
3.1.1 <i>Omfang i mediedekning av eldre arbeidstakere over tid</i>	12
3.2 <i>Oppmerksomhet rundt eldre arbeidstakere i sosiale medier</i>	13
3.3 <i>Karakteristikk ved mediedekningen</i>	14
3.3.1 <i>Nyhetskilder</i>	16
3.3.2 <i>Hvem henvender artiklene seg til?</i>	17
3.4 <i>Sentrale tema i mediedekningen</i>	17
3.4.1 <i>Eldre som arbeidstakere</i>	18
3.4.2 <i>Karriere</i>	19
3.4.3 <i>Pensjon og nedtrapping fra arbeidslivet</i>	21
3.4.4 <i>Rettigheter og rammevilkår i arbeidslivet</i>	22
3.4.5 <i>Arbeidslivskonflikt</i>	24
3.5 <i>Dominerende vinklinger i mediedekningen av eldre arbeidstakere</i>	24
3.5.1 <i>Individ-orientert mediedekning</i>	24
3.5.2 <i>Eldre arbeidstakere fremstilles overveiende positivt</i>	24
3.5.3 <i>Alderdiskriminering</i>	27
3.6 <i>Eldre arbeidstakere i mediedekningen</i>	28
3.6.1 <i>Representasjon og sosiale identiteter</i>	28
3.6.2 <i>Positive og negative stereotyper</i>	30



3.6.3	Visualisering av eldre arbeidstakere	31
4	Oppsummering og konklusjon.....	33
5	Referanser og vedlegg.....	34

Sammendrag

Forfatter: Førsteamanuensis Nanna A. G. Fredheim, Institutt for kommunikasjon, Høgskolen Kristiania

Tittel: Eldre arbeidstakere i media

Sammendrag

Denne studien analyserer mediedekningen av eldre arbeidstakere i norske aviser mellom 2019-2021. Studien analyserer videre i hvilken grad relevante interesseorganisasjoner og nyhetsorganisasjoner bruker sosiale medier til å tematisere eldre arbeidstakere.

Studien finner at mediedekningen er overveldende positiv til eldre arbeidstakere; 63% av dekningen er uttalt positiv, og svært få artikler er negative. Til tross for at over halvparten av mediedekningen nevner negative omstendigheter eller holdninger til eldre arbeidstakere, gjerne med referanse til aldersdiskriminering, vektlegges dette mindre ofte i hovedvinklingen, og kun 5% av titlene nevner aldersdiskriminering.

Eldre arbeidstakere er den største og viktigste kildekategorien i materialet, og majoriteten av de journalistiske artiklene formidles ved hjelp av en personlig historie. Eldre arbeidstakere adresseres og omtales stort sett som en enhetlig gruppe. Sosiale faktorer som kan påvirke pensjon og jobbmuligheter, som utdanning, kjønn, sektor eller innvandrerbakgrunn, er stort sett ikke vektlagt i mediedekningen. Relatert er eldre arbeidstakere nesten utelukkende representert gjennom bilder og tekst som «hvite» nordmenn.

Sosiale medier benyttes i svært liten grad av interesse- og nyhetsorganisasjoner til å rette oppmerksomhet rundt eldre arbeidstakere.

Emneord: eldre arbeidstakere, representasjon, innholdsanalyse, nyhetsmedier, sosiale medier

English Summary

Author: Nanna A. G. Fredheim

Title: Older workers in the media

Summary

This study analyses the news media coverage of older workers in Norwegian newspapers (digital and print) between 2019-2021. The study furthermore analyses the extent to which relevant interest organizations and news media organizations apply social media (Facebook and Twitter) to address the topic of older workers.

The study finds that Norwegian news media is overwhelmingly positive towards older workers; 63% of the coverage is explicitly positive and only very few articles (2%) are negative. Although over half of the coverage (56%) mentions the existence of negative circumstances or attitudes towards older

workers, often with reference to age discrimination, these aspects are often downplayed in the journalistic framing, and only 5% of the titles explicitly mention age discrimination.

Older workers constitute the main source category (21%). Relatedly, 41% of the coverage, and 61% of the journalistic articles, present a human-interest case. Older workers are largely addressed and described as a homogenous group. Social factors that can affect pension and career opportunities, such as education, gender, sector or immigrant background, are mostly not stressed in the coverage. Relatedly, older workers are almost exclusively represented in text and images as «white» Norwegians.

Social media is very rarely used by interest and news media organizations to direct attention to the issue of older workers.

Index terms: older workers, representation, content analysis, news media, social media

1 Innledning

Denne rapporten har blitt utført av Høgskolen Kristiania på oppdrag av Senter for seniorpolitikk (SSP). Rapporten er basert på en innholdsanalyse av hvordan eldre arbeidstakere fremstilles i norske medier, samt i hvilken grad eldre arbeidstaker omtales på sosiale medier.

Mer spesifikt kartlegger rapporten hvordan eldre arbeidstakere fremstilles i norske redaksjonelle nyhetsmedier mellom 2019-2021, samt i hvilken grad nyhetsmedier og relevante interesseorganisasjoner tematiserer eldre arbeidstakere på sosiale medier. Hensikten er å gi en oversikt over i hvilken grad mediene omtaler eldre arbeidstakere, hvordan eldre arbeidstakere fremstilles gjennom tekst og bilder og i hvilke sammenhenger eldre arbeidstakere omtales.

1.1 Eldre arbeidstakere

Senter for seniorpolitikk definerer arbeidstakere over 55 år som seniorer¹. Hvem som anses som eldre i arbeidslivet er imidlertid relativt; det varierer blant annet i henhold til sektor, yrke, posisjon og individuelle oppfatninger. For eksempel viser norsk seniorpolitisk barometer at ledere i snitt mener man er eldre arbeidstaker fra ca. 56 år, mens den yrkesaktive befolkningen mener ca. 58 år (Ipsos 2020). Oppfatninger endres også over tid; for rundt tjue år siden mente ledere at man var eldre arbeidstaker ved ca. 52 år, mens befolkningen mente grensen gikk ved ca. 58 år. Opplevd «aldersgrense» er også lavere i privat sektor (ca. 55 år) enn i offentlig sektor (ca. 57 år).

Myndighetene ønsker å øke andelen eldre arbeidstakere. I 2015 ble den generelle aldersgrensen for opphør av arbeidsforhold hevet fra 70 til 72 år i arbeidsmiljøloven². Ønsket om flere eldre arbeidstakere reflekteres også i pensjonsreformen fra 2011, som innebærer at den årlige alderspensjonen fra folketrygden blir lavere jo tidligere den tas ut. Pensjonen kan også tas ut gradert uten avkortning fra 62 -75 år, for eksempel i kombinasjon med betalt arbeid (Fredriksen & Stølen

¹ <https://seniorpolitikk.no>

² Prop. 48 L (2014-2015) Endringer i arbeidsmiljøloven og allmenngjøringsloven.

2011). Videre er alderspensjonen blitt levealdersjustert, slik at nye årskull må arbeide lenger for samme årlige pensjon. Som et resultat har yrkesdeltakelsen til arbeidstakere fra 62 år økt de siste årene (SSB 2018). Likevel faller yrkesdeltagelsen betraktelig fra 65 år, og kun to av ti jobber fremdeles når de er 70 år (Herlofson & Hellevik 2019).

Aldersdiskriminering er forbudt i alle arbeidslivsrelaterte forhold, som utlysning, ansettelse, forfremmelse, opplæring, lønn og oppsigelse³. Likefullt opplever mange eldre arbeidstakere fordommer og aldersdiskriminering⁴. Arbeidstakere over 62 år blir ofte tilbudt sluttpakker ved nedbemanninger, og bare fire av ti arbeidsgivere ville beholdt ansatte som kunne tatt ut pensjon (Underthun et al. 2021, Ipsos 2021). Det er også vanskeligere for middelaldrende og eldre å få ny jobb enn andre aldergrupper i arbeidslivet (Carlsson & Eriksson, 2017). Ifølge verdens helseorganisasjon er alderisme, forstått som negative stereotypier basert på alder, en global utfordring: annenhver person på verdensbasis er antatt å ha såkalt alderistiske holdninger. Alderisme siver også inn i samfunnsinstitusjoner, deriblant på arbeidsplassen (WHO 2021). Studier fra Storbritannia viser for eksempel at stereotypier av eldre arbeidstakere oftere er negative enn positive (se Swift & Steeden, 2020).

Studier viser imidlertid også at arbeidsgivere generelt er fornøyde med de eldre ansatte på arbeidsplassen; 79% er enige (helt eller delvis) i at eldre arbeidstakere har minst like gode arbeidsprestasjoner som de under 60 år, og de er i økende grad positive til 70-åringers arbeidskapasitet (Ipsos 2021). Syv av ti arbeidsgivere oppgir at de ved nedbemanninger ville ønske å beholde eldre arbeidstakere og flertallet ville også ansatt seniorer (65%) og eldre arbeidstakere (60%) (Ipsos 2021). Studier indikerer også at eldre arbeidstakere (over 60 år) er mindre slitne enn yngre arbeidstakere (Herlofson & Hellevik 2019).

1.2 Hvorfor er mediens fremstilling av eldre arbeidstakere interessant?

Medienes fremstilling av eldre arbeidstakere påvirkes av journalistiske vinklinger og redaksjonelle prioriteringer (se bla. Semetko & Valkenburg 2000). Nyhetsdekningen av temaet er interessant fordi presentasjonen kan bidra til å opprettholde eller forsterke stereotypiske forestillinger om eldre arbeidstakere; i samfunnet generelt, blant arbeidsgivere og hos de eldre selv. I hvilken grad medier retter oppmerksomhet på et tema, og hvordan mediene fremstiller en gruppe, kan påvirke hvordan disse oppleves av både enkeltindivider og grupper⁵. Studier har for eksempel vist at stereotype presentasjoner av eldre arbeidstakere i media kan påvirke holdninger til dem i arbeidslivet (Kroon et al. 2019). Andre finner indikasjoner på at aldersstereotypier kan påvirke både jobbtilfredshet hos eldre arbeidstakere (Shui et al. 2015) samt faktisk svekke Eldres kognitive ytelser (Lamont et al. 2015). Dermed kan negative portretter av eldre arbeidstakere bli selvpåfylgende profetier ved at fordommer internaliseres hos de det gjelder. Rådende kulturelle oppfatninger av eldre kan også påvirke hvordan en opplever seg selv, eller projiseres på andre (se Swift & Steeden 2020). Ifølge en nederlandsk studie har stereotype presentasjoner av eldre arbeidstakere i nyhetsmedier konsekvenser både på individ-nivå og på samfunnsnivå, og at effekten av negative stereotypier

³ Arbeidstilsynet.no, «senior i arbeidslivet» (lest 01.08.2022)

⁴ Likestillings og diskrimineringsombudet, Unngå aldersdiskriminering i arbeidslivet (brosjyre, uten dato)

⁵ Se for eksempel de Vreese C. The Effects of Frames in Political Television News on Issue Interpretation and Frame Salience. *Journalism & Mass Communication Quarterly*. 2004;81(1):36-52. doi:[10.1177/107769900408100104](https://doi.org/10.1177/107769900408100104)

overskygger effekten av positive stereotypier (Kroon 2017). På et mer overordnet plan kan man ellers også hevde at mediene påvirker hvordan eldre oppfattes i samfunnet ettersom digital (medie) kompetanse er sentrale ferdigheter samfunnsborgere (og særlig arbeidstakere) måles på (Christensen & Petersen 2017).

1.3 Eksisterende kunnskap om eldre arbeidstakere i media

Medieforskningen har tradisjonelt ikke prioritert studier av eldre som gruppe (Syvertsen 2011), men temaet har fått mer oppmerksomhet i de siste tiårene⁶. Svært få studier har likevel undersøkt hvordan mediene fremstiller eldre arbeidstakere.

En amerikansk undersøkelse fant at eldre arbeidstakere som ble presentert på TV i liten grad ble fremstilt i et positivt lys, at flere menn (51%) enn kvinner (30%) forekom i profesjonelle roller, og at to tredjedeler hadde lav-prestisje yrker (Signorelli 2004).

En norsk rapport fra 2009 undersøkte hvordan aviser fremstilte eldre arbeidstakere. Studien fant blant annet at eldre arbeidstakere stort sett ble omtalt fordelaktig; 70% av mediedekningen fremstilte eldre arbeidstakere positivt, hvor ledere og kommentarartikler var mest positive. Studien fant også at over halvparten av arbeidstakerne ble fremstilt som aktive eller initiativtakere, og at den dominerende hovedkilden i artikler om eldre arbeidstakere var arbeidsgivere. Studien observerte også at artikler om eldre arbeidstakere av og til avbildet mye eldre mennesker (Andenæs 2009).

En studie av van Selm & van der Heijden (2014) fant at eldre arbeidstakere generelt var underrepresenterte på TV, og at de ofte forekom i høyere (elite) stillinger. Eldre arbeidstakere ble også ofte presentert på en positiv måte som brøt med typiske stereotypier i arbeidslivet.

En nyere studie som sammenlignet nederlandske nyhetsmedier med publikasjoner av interesseorganisasjoner fant at nyhetsmediene i større grad enn organisasjonene problematiserte tematikker knyttet til eldre arbeidstakere, og fremstilte dem i større grad som ofre (Kroon et al. 2017). Studien konkluderte at nyhetsmediene i større grad enn organisasjonene fremstilte eldre arbeidstakere stereotyp, både i positiv og negativ forstand (Kroon et al. 2018; Kroon et al. 2016). Positive stereotypier inkluderte blant annet fremstillinger av eldre som noen å stole på, som mentorer med kunnskap og kompetanse, samt dedikerte og varme. Negative stereotypier presenterte eldre arbeidstakere om kostbare, lite produktive, svak helse, ikke interesserte i å lære, og lavere teknologisk kompetanse (Kroon et al. 2018).

Flere studier har imidlertid undersøkt hvordan nyhetsmedier og annen offentlig kommunikasjon fremstiller eldre generelt. En studie av hvordan aldring omtales i amerikanske medier og litteratur gjennom over 200 år fant for eksempel at negative aldersstereotypier har økt over tid (Ng & Chow 2021, Ng et al. 2015). Andre finner at nyhetsmedier presenterer eldre mer negativt enn positivt, for eksempel ved at de fremstilles som lite bidragsytende til storsamfunnet (se oversikt i Swift & Steeden 2020)

1.4 Rapportens oppbygning

⁶ Se bl.a. Nordicom Review 38 (2017) Special Issue 1

I det følgende beskrives metoden, det vil si hvilke data studien basere seg på og hvilke analysemetoder som har blitt benyttet. Deretter presenteres funnene i rapporten. Først gjengis overordnede trekk ved mediedekningen og hvorvidt eldre arbeidstakere omtales på sosiale medier. Deretter presenteres sentrale tema i mediedekningen, og sentrale vinklinger som mediene benytter når eldre arbeidstakere omtales. Videre beskrives sentrale trekk ved representasjonen av eldre arbeidstakere gjennom tekst og bilde i mediedekningen. Til sist oppsummeres rapportens hovedfunn og konklusjoner.

2 Metode

Denne rapporten analyserer hvordan eldre arbeidstakere fremstilles i norske, redaksjonelle medier. Rapporten presenterer både generelle trekk i mediedekningen som helhet, samt mer inngående analyser av mediens presentasjonsrammer gjennom tekst og bilder. I tillegg er det gjennomført en stordataanalyse av innlegg i sosiale medier ved hjelp av såkalt digitale skrapeverktøy. Datamaterialet og analysen blir beskrevet i det følgende.

2.1 Begrepsavklaringer

«Eldre arbeidstakere» definert som arbeidstakere fra 50 år og over. Aldersgrensen ble satt med bakgrunn i resultatene fra norsk seniorpolitisk barometer nevnt innledningsvis, samt funn i datamaterialet som indikerer at mange opplever 50 år som en «grense» i arbeidslivet.

«Medier» er avgrenset til på den ene siden norske, redaksjonelle nyhetsmedier (nasjonale, regionale og lokale), og på den andre sosiale medier (Twitter og Facebook).

2.2 Datagrunnlag: omfang og avgrensning

Hovedstudien er avgrenset til tre år; 2019-2021 (1.januar.2019 – 31.desember.2021). Hensikten med å studere disse årene er å få et sammenligningsgrunnlag til den forrige norske studien på samme tema, omkring et tiår tidligere (Andenæs 2009). Med norske redaksjonelle medier menes redaksjonelle nasjonale (20) og regionale (åtte) medier, samt lokalavisene som i det gitte tidsrommet publiserte flest artikler om temaet (11). Studien inkluderer dekningen av eldre arbeidstakere i samtlige nasjonale og regionale nyhetsmedier. Årsaken til den vide inklusjonen av ulike nyhetspublikasjoner er det relativt lave omfanget av relevante artikler i de største og mest etablerte avisene. I lokalmedier er det imidlertid kun valgt å inkludere publikasjoner med flere enn 1-2 artikler om eldre arbeidstakere i løpet av studiens tidsrom, ettersom flere av disse i praksis var identiske leserinnlegg eller notiser. Datamaterialet inkluderer derfor både nett-baserte og papir-baserte utgivelser. Ettersom studien konsentrerer seg om nyhetsmedier er publikasjoner utgitt av interesseorganisasjoner, for eksempel LO, er ikke inkludert.

Mediedekningen ble kartlagt ved hjelp av mediearkivet Retriever (A-tekst)⁷. Inklusjonskriteriet var at artiklene omtalte eller fremstilte eldre arbeidstakere; enten som samfunnsgruppe, eller som enkeltindivider der arbeidstilknytning var omtalt. En rekke ulike, systematiske søkestrategier ble benyttet for å inkludere flest mulig relevante artikler. I hovedsak ble følgende søkeord benyttet:

⁷ www.retriever.no

«eldre arbeidstaker / senior arbeidstaker», supplert med «eldre jobber/ for gammel til å jobbe/ for gammel for å jobbe/ gi plass til de yngre / aldersdiskriminering/ gammel arbeidstaker / godt voksen arbeidstaker».

Treffene ble så gjennomgått og sortert etter relevans for analysen. Sorteringer var basert på om artiklene handlet om eller beskrev eldre arbeidstakere som en egen gruppe, eller om de kun var nevnt kort som en av flere grupper langt nede i artikkelen. Sistnevnte ble ekskludert fra analysen. Saker som omhandlet ledere i næringslivet eller politikken ble ikke inkludert med mindre de tematiserte dem som arbeidstakere. Saker som omhandlet lønnsnivået til (eldre) toppledere generelt ble ikke inkludert, ei heller saker om eldre utenlandske kjendiser eller politikere. I tilfeller der samme artikkel forekom i samme publisering både på nett og papir ble kun én inkludert. I tilfeller der tilnærmet like artikler forekom i ulike utgivelser, for eksempel i både Aftenposten og i Bergens Tidene, ble begge inkludert. I tillegg ble enkelte artikler inkludert ved hjelp av snøballmetoden, det vil si at man identifiserer relevante artikler og saker ved hjelp av referanser i det eksisterende datamaterialet. Ett eksempel er relevante artikler fra samme tidsperiode som blir lenket til, et annet er referanser til aktuelle saker eller enkeltpersoner. I sistnevnte tilfeller ble artiklene inkludert om vedkomnes profesjonelle bakgrunn var tematisert, for eksempel sportsankeret Karen-Marie Ellefsen som gikk av med pensjon i 2020. Totalt ble 290 artikler inkludert i datamaterialet.

Som et supplement ble også forekomst av begrepene «eldre arbeidstaker / senior arbeidstaker / gammel arbeidstaker /godt voksen arbeidstaker» kartlagt ved hjelp av Retriever (A-tekst) i årene før studien; i tidsrommet 2001-2021. Hensikten var å få en oversikt over utviklingen og omfanget av ulike relevante begrep, som en indikasjon på hvor ofte eldre arbeidstakere er nevnt i den redaksjonelle mediedekningen over tid, og hvor mye mediene skriver om eldre arbeidstakere sammenlignet med tidligere år.

2.2.1 Datahøsting av sosiale medier

For å sammenligne mediedekningen av eldre arbeidstakere i tradisjonelle medier med oppmerksomheten rundt temaet i sosiale medier, analyserte vi omtale av eldre arbeidstakere på Facebook og Twitter. Facebook ble inkludert ettersom det er det største sosiale mediet i Norge (Ipsos 2022). Mikroblogg-tjenesten Twitter er i mindre grad brukt av enkeltindivider, men ble inkludert fordi det er en kjent arena for nyhetsdeling og politisk debatt (Kalsnes & Larsson 2017). Samtlige poster av utvalgte redaksjonelle medier ble analysert og sortert etter omtale av eldre arbeidstakere. Mediene inkluderte ABC nyheter NRK, VG, Dagbladet, Aftenposten, TV2, Nettavisen, Klassekampen DN, Finansavisen, Kapital, Vårt Land, og Nationen. I tillegg ble samtlige poster av sentrale arbeidstaker- og arbeidsgiverorganisasjoner, som antas å være spesielt relevante for eldre arbeidstakere, høstet og sortert etter omtale av tematikken. Organisasjonene inkluderte LO, Akademikerne, Fagforbundet, Unio, YS, NHO, Virke, KS og Spekter.

Alle publiserte poster som noen gang var publisert av de overstående aktørene på Twitter og Facebook ble høstet ved hjelp av datavareprogrammet Crowd Tangle⁸. De utvalgte organisasjonenes

⁸ <https://www.crowdtangle.com>

kontoaer på Twitter og Facebook var opprettet mellom 2007-2016. Totalt utgjorde utvalget 131 375 unike poster på Twitter og 253 051 unike poster på Facebook, postet i tidsrommet 2007-2021. Postene ble registrert med sentrale kjennetegn, blant annet avsender, meldingstekst, dato og tidspunkt for publisering, eventuelle lenker, samt andre brukeres interaksjoner med postene.

2.3 Dataanalyse

Alle inkluderte artikler (n290) ble kodet i programmet IBM SPSS[®] i henhold til en kodemanual spesielt utviklet for denne studien, blant annet basert på tidligere studier (f.eks. Andenæs 2009). Artiklene ble blant annet kodet i henhold til publikasjonssted, type og år, størrelse, avsender (redaksjonelt innhold eller innsendt materiale), tema, valør (om artikkelen er i hovedsak negativ, positiv eller nøytral til eldre arbeidstakere, og om negative holdninger eller forhold knyttet til eldre arbeidstakere er nevnt), samt antall og type kilder. Koding av tema var imidlertid induktivt – det vil si at temaet for hver enkelt artikkel ble notert med noen stikkord, og så gjennomgått og kategorisert i etterkant. En artikkel om pensjon kan for eksempel vektlegge flere aspekter: enkelte gruppers rettighet til å gå av tidlig, samfunnsøkonomiske konsekvenser eller økonomiske konsekvenser for enkeltindivider. Artiklene ble derfor kategorisert i henhold til hva som er mest fremtredende i artikkelen i form av overskrift og ingress.

Kodemanualen ble først testet på 30 artikler, og revidert i henhold til observasjoner i artiklene. For å sikre konsistens (reliabilitet) i analysen utførte én forsker all kodingen. Videre ble omkring halvparten av materialet (150 artikler) kodet blindt i to omganger for å verifisere at artiklene hadde blitt kodet korrekt. Kodene ble deretter analysert ved hjelp av SPSS for å kartlegge forekomst av koder, både samlet og på tvers av kategorier som avsender, år, valør, kilde og publikasjonssted.

Samtlige artikler i datamaterialet ble også nærlest i flere omganger for å kartlegge dominerende argumenter, perspektiver og vinklinger i artiklene. Alle illustrasjonene ble registrert, men kun bilder som primært skulle forestille eldre arbeidstakere ble analysert. Det innebærer at verken bilder av bygninger eller natur, eller portrettbilder av kjente personligheter (politikere, kjendiser) eller artikkelforfattere er inkludert i bildeanalysen. Hensikten med å ekskludere disse bildene var å konsentrere seg om bildene som primært var ment å representere eldre arbeidstakere. Bildene ble kodet i henhold til en egen kodemanual utviklet med bakgrunn i andre studier om visuell representasjon av eldre (f.eks. Kroon et al 2017, Andenæs 2009). Artiklene ble kodet blant annet etter opphav (databasebilde eller tatt i forbindelse med artikkelen), yrkesrolle (er vedkomne en mentor /leder eller «vanlig» utøvende arbeidstaker) og kryssende identiteter (representasjon av blant annet innvandrere, kjønn og yrkesbakgrunn).

Som nevnt tidligere finner studier ofte at eldre mennesker fremstilles stereotypisk (Swift & Steeden 2020). For å vurdere om illustrasjoner av eldre arbeidstakere gjenspeilet slike stereotyper ble bildene også kodet i henhold til negative og positive stereotyper av eldre mennesker, for eksempel svakelighet (er personen i aktivitet, for eksempel i en arbeidssituasjon, eller er det tegn på

manglende energi, for eksempel sittende på en benk), sosialisering (sammen med andre eller alene) (se bla. Williams et al 2010).

Totalt 384426 poster på sosiale medier ble analysert med stordataanalyse. Treff på relevante søkeord (for eksempel «eldre arbeidstaker», «eldre medarbeider», «eldre ansatt», «senior arbeidstaker», eldre jobber») resulterte i svært få treff. For å få med flere mulige formuleringer ble søkeordet «eldre» benyttet også; totalt resulterte det i 2348 treff; 1759 treff på Facebook og 589 treff på Twitter. Det endelige utvalget av treff ble så gjennomgått kvalitativt. Den manuelle gjennomgangen gav totalt kun ti relevante treff; ni på Facebook og ett på Twitter.

Etiske og juridiske hensyn

Mange av artiklene inkluderte kilder som var private personer. Ettersom disse ikke har gitt samtykke til å bli analysert i en forskningsrapport, har de ikke blitt gjengitt eller referert til med navn i analysen. Offentlige personer som politikere, bedriftsledere, kjendiser og profilerte journalister, er imidlertid referert med navn. Bilder av identifiserbare personer er ikke gjengitt av samme hensyn. Databasebilder er ikke gjengitt grunnet markedsrelatert opphavsrett.

3 Funn

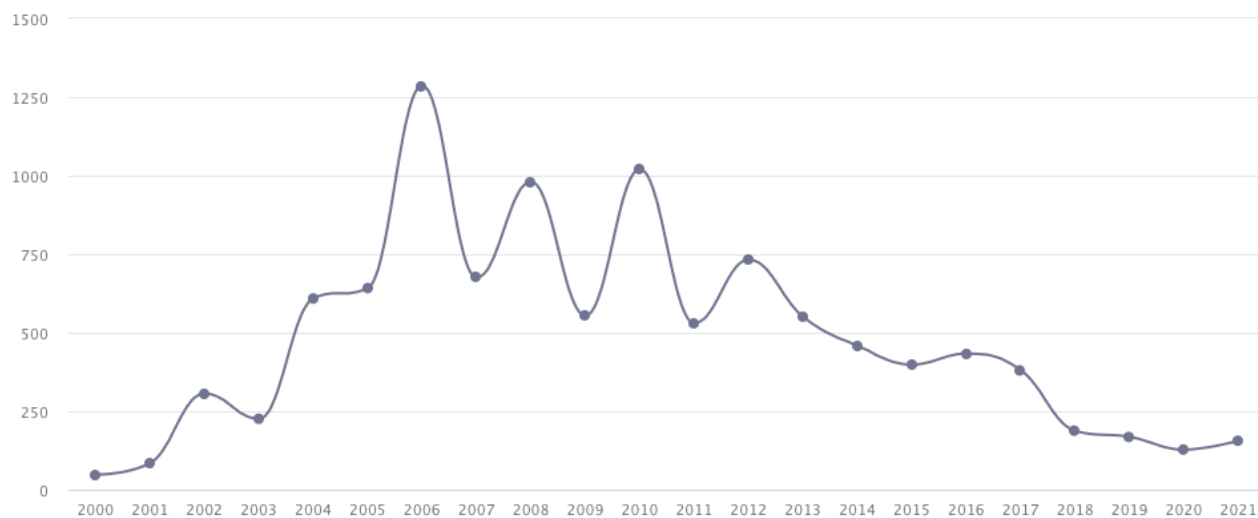
3.1 Mediedekning av eldre arbeidstakere

Denne rapporten analyserer primært hvordan norske nyhetsmedier fremstiller eldre arbeidstakere i tidsrommet 2019-2021. For å vurdere omfanget av dekningen i denne perioden i lys av dekningen av samme tema over lengre tid, følger en oversikt over omfanget av oppmerksomhet rundt temaet eldre arbeidstakere i både nyhetsmedier og sosiale medier over tid, etterfulgt av en mer inngående beskrivelse av mediedekningen i årene studien tar for seg (2019-2021).

3.1.1 Mediedekning av eldre arbeidstakere over tid

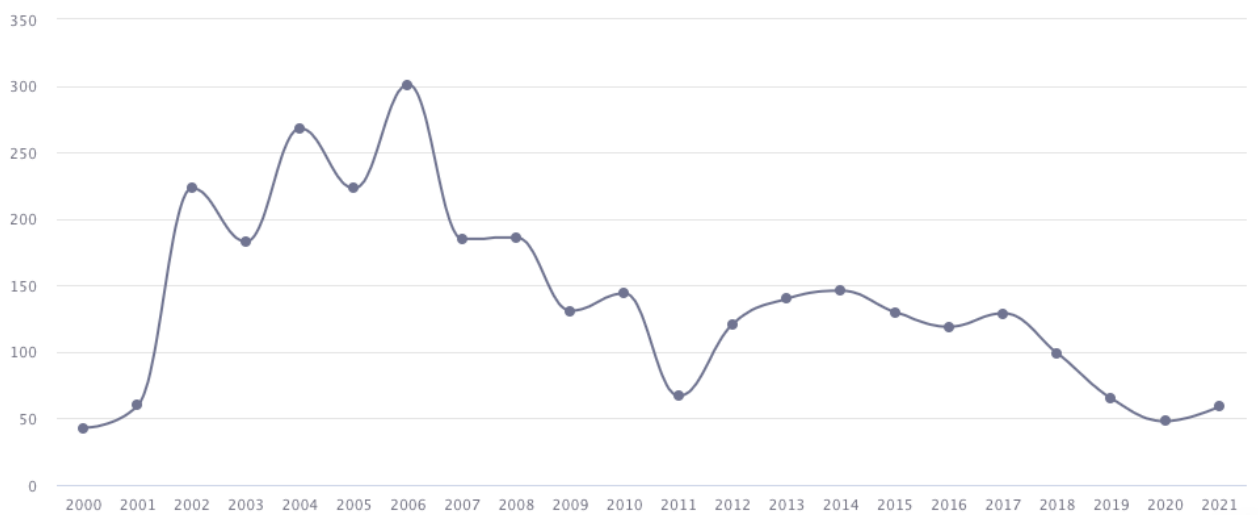
«Eldre arbeidstaker» ble nevnt i snitt 150 ganger hvert av de tre årene som inngikk i denne studien (2019-2021) og var dermed den dominerende betegnelsen av arbeidstakere over 50 år i norske redaksjonelle medier. Dataene viser at begrepet «eldre arbeidstaker» har fluktuert betydelig i norske redaksjonelle medier de siste ca. 20 årene. Begrepet forekommer for eksempel vesentlig sjeldnere i tidsrommet til denne studien enn til tidsrommet til den forrige norske studien om samme tema (2008-2009; Andenæs 2009). Årsaken til fluktueringen i mediedekningen er ikke utforsket i studien, men variasjonen kan mulig forklares med offentlig debatt rundt offentlige reguleringer som seniorpolitiske tiltak i statens personalhåndbok i 2006 eller pensjonsreformen i 2011. Andre, lignende benevelser, som «godt voksen arbeidstaker» eller «gammel arbeidstaker» har generelt minimal utbredelse. «Senior arbeidstaker» ble, til tross for økende forekomst, kun benyttet åtte ganger i 2021.

Illustrasjon 1. Forekomst av «eldre arbeidstaker» i norske, redaksjonelle medier mellom 2000-2021⁹



Om man velger å bare se på regionale og nasjonale nyhetspublikasjoner, og ikke de lokale utgivelsene, er det tydelig at omtalen er vesentlig mindre enn i lokalavisene (se illustrasjon 2 under).

Illustrasjon 2. Forekomst av «eldre arbeidstaker» i nasjonale og regionale (ikke lokale) medier mellom 2000-2021



3.2 Oppmerksomhet rundt eldre arbeidstakere i sosiale medier

Som et supplement til den øvrige analysen av redaksjonelle medier er det interessant å vurdere i hvilken grad eldre arbeidstakere tematiseres av relevante aktører i sosiale medier. Poster på sosiale

⁹Søk i A-tekst på «eldre arbeidstaker*» i tidsrommet 01.01.2000 – 31.12.2021 i nasjonale, regionale og lokale aviser.

medier reflekterer hvilke tema aktører ønsker å vie særlig oppmerksomhet til. Relevante aktører er i dette tilfellet avgrenset til nasjonale redaksjonelle medier og arbeidslivs-relaterte interessegrupper. Som beskrevet i analysen ble *samtlig*e poster som noen gang er postet på henholdsvis Facebook og Twitter (siden de respektive kontoene ble etablert), høstet og analysert med tanke på om de tematiserte eldre arbeidstakere.

En gjennomgang av samtlige publiserte poster indikerer at nasjonale nyhetsmedier, fagforeninger og arbeidsgiverorganisasjoner i svært liten grad benytter sosiale medier til å tematisere eldre arbeidstakere. Av mer enn 100 000 poster omtalte totalt kun ni Facebook-poster eldre arbeidstakere. Samtlige av disse postene var fra 2019¹⁰, og kun to var publisert av et nyhetsmedium (ABC nyheter). De aktuelle postene problematiserte stort sett holdninger til, eller behandling av eldre i arbeidslivet¹¹. Fire av postene var publisert av KS, som promoterte arbeidslivskonferansen 2019¹². To poster var av henholdsvis Fagforbundet¹³ og Akademikerne¹⁴. En gjennomgang av de samme aktørenes Twitter-poster gav kun én relevant post, publisert av KS i 2020¹⁵.

I sum er det tilnærmet ingen av medie- eller interesseorganisasjonene i denne studien som benytter sosiale medier til å tematisere eldre arbeidstakere, og de som gjør det, gjør det kun i svært liten grad.

3.3 Karakteristikk ved mediedekningen

Omfanget av nyhetsartikler er relativt jevnt over de tre årene: 35% i 2019, 31% i 2020, og 34% i 2021. Omtrent halvparten (52%) av nyhetssakene er publisert i nasjonale medier, og rundt en fjerdedel i henholdsvis regionale (25%) og lokale (23%) medier.

¹⁰ Merk at det kan finnes flere relevante poster som ikke bruker ordene «eldre» eller «senior».

¹¹ ABC nyheter Facebook 09.05. 2019: «Mange norske ledere mener de eldre medarbeiderne er slitne. Men de tar feil»; ABC nyheter Facebook 04.12.2019 «Stemmer: «Det er på tide at vi tar en offentlig diskusjon på hvordan eldre medarbeidere behandles i arbeidslivet nå. For det skjer mye - i øredøvende stillhet».

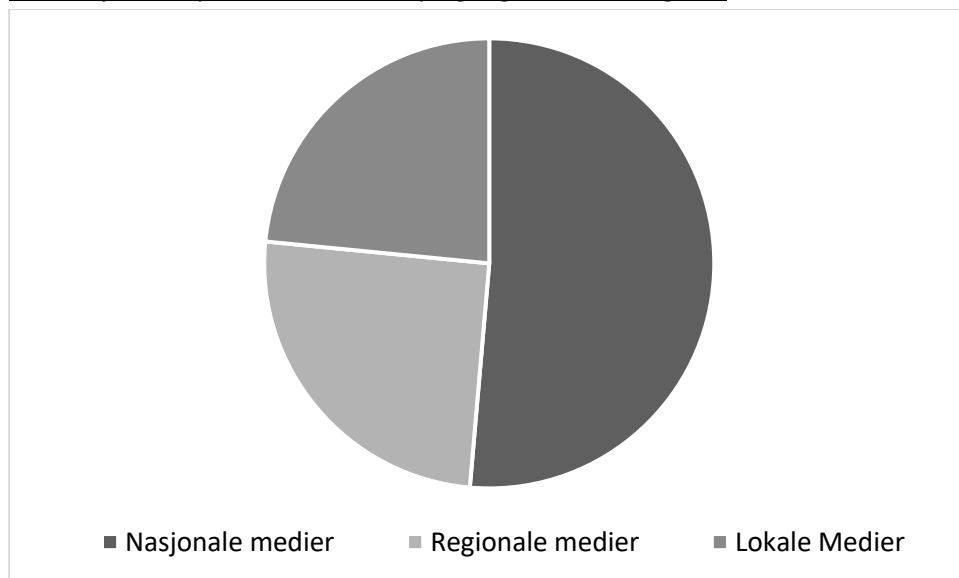
¹² KS Facebook 2019: «På Arbeidslivskonferansen i dag ønsker KS å knuse noen myter om hva det vil si å være «eldre» i arbeidslivet i 2019 og i årene som kommer»; «På Arbeidslivskonferansen i september ønsker KS å knuse noen myter om hva det vil si å være «eldre» i arbeidslivet i 2019 og i årene som kommer (...)» «På Arbeidslivskonferansen 2019 ønsker KS å knuse noen myter om hva det vil si å være «eldre» i arbeidslivet nå og i årene som kommer (...)».

¹³ Fagforbundet Facebook 10.05.2019: «REGJERINGEN KUTTER i PENSJON: Uten forhandlinger foreslår regjeringen å kutte barnetillegget i pensjonsordningen, halvere tida de etterlatte får pensjon etter dødsfall, eldre arbeidstakere som vil jobbe lenge vil fortsatt tape på det og de tukler unødvendig mye med AFP-reglene (...)»

¹⁴ Akademikerne Facebook 17.09.2019: «Eldre arbeidstakere må få kompetansepåfyll slik at de holder seg relevante i arbeidslivet. Tilbudene til kompetanseheving må bli flere, mer varierte og bedre tilpasset de ansattes arbeidshverdag, mener leder i Akademikerne (...)»

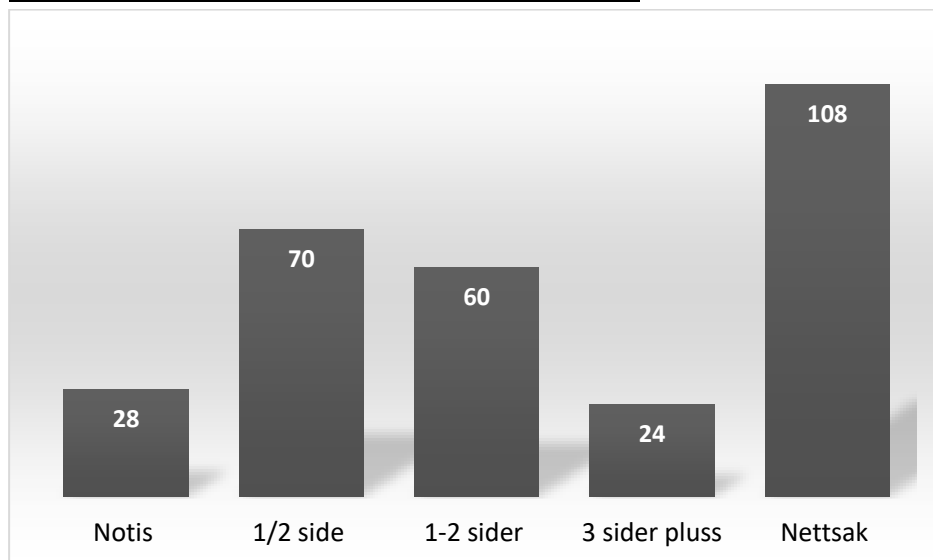
¹⁵ KS Twitter 28.09.2020 «Hva er det som gjør at ansatte i barnehagesektoren står i jobb eller slutter når de blir seniorer? Hver femte ansatt i barnehage er over 50 år. Seniorene har erfaring og kompetanse som barnehagene trenger (...)»

Illustrasjon 4. Nyhetssaker fordelt på geografisk nedslagsfelt



Dekningen er størst i Dagbladet (10%), Dagsavisen (8%), ABC Nyheter (6%), VG (5%) og Bergens Tidene (5%)¹⁶. En betydelig andel av nyhetssakene er publisert på nett (37%)¹⁷, og derfor ikke vurdert etter størrelse. Omkring én fjerdedel av dekingen utgjør en halv avisside (24%), mens omkring en femtedel er mellom 1-2 avissider (21%). Notiser utgjør 10% av dekingen. Se illustrasjon 5 for oversikt over nyhetsartikkelens størrelse.

Illustrasjon 5: Størrelsen av nyhetssaker (etter antall)



¹⁶ Se vedlegg for fullstendig oversikt over hvordan dekingen fordeler seg på ulike utgivelser

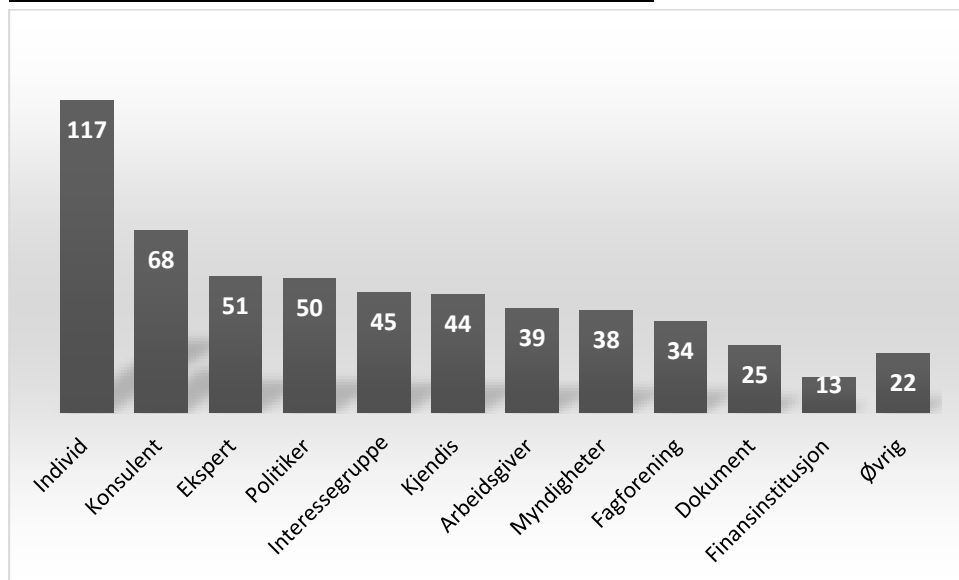
¹⁷ Merk at antall nyhetssaker på papir ikke nødvendigvis er mindre ettersom duplikater (saker som er publisert to steder) ikke er inkludert.

De fleste artiklene (64%) er skrevet av journalister. 23% er innsendt materiale, mens ledere og redaksjonelle kommentarer utgjør 13%.

3.3.1 Nyhetskilder

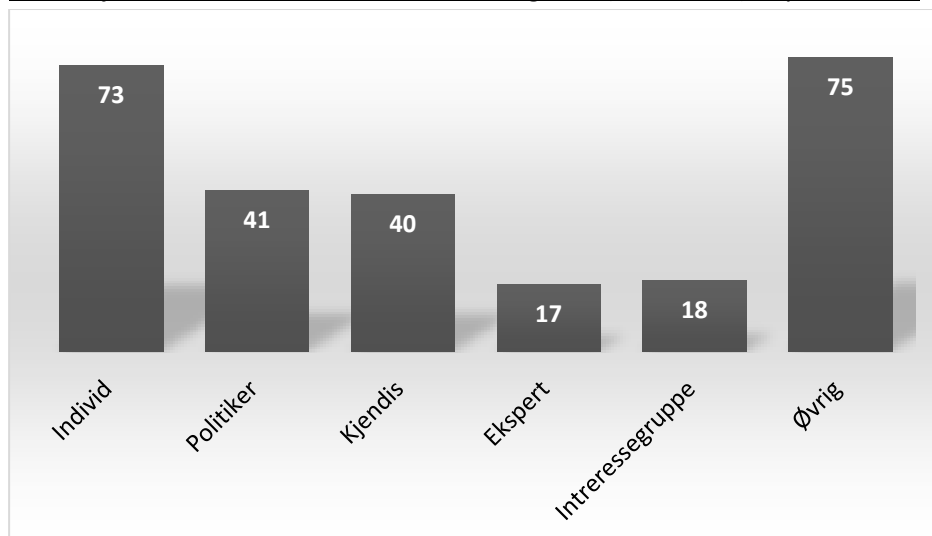
Hvilke kilder som slipper til i nyhetssaker har mye å si for hvordan en sak fremstilles og hvilke perspektiver som løftes. Det er totalt 546 kilder i datamaterialet. Den mest fremtredende kildekategorien i nyhetssakene er enkeltindivider; de utgjør 21% av alle kildene i materialet. Eksempler er arbeidssøkere som ikke får jobb, eller enkeltpersoner som deler erfaringer med gradert pensjonsuttak. Den nest vanligste kategorien er konsulenter, som representerer 12% av kildene. En typisk representant for denne kildekategorien er pensjonsrådgivere. Kildesammensetningen endrer seg ikke nevneverdig om man ekskluderer innsendt materiale som kronikker og brev. Illustrasjon 6. viser hvordan ulike kildekategorier fordeler seg i nyhetssakene.

Illustrasjon 6: Representasjon (i antall) kildekategorier



Noen kilder er gjerne mer fremtredende enn andre kilder, for eksempel ved at de er presentert eller sitert først i en sak. Gjennom en fremtredende plassering påvirker ofte slike kilder hvordan nyhetssaken vinkles. Også her dominerer vanlige arbeidstakere. Andre relativt fremtredende kilder er politikere og kjendiser. Se illustrasjon 7 for oversikt over hvilke kilder som blir sitert først i nyhetssakene.

Illustrasjon 7: Mest fremtredende kildekategorier (sitert først) i nyhetssaker.



Hvilke kilder som er mest fremtredende er imidlertid avhengig av størrelsen på nyhetssaken. I nettsaker er for eksempel vanlige arbeidstakere (30%) og kjendiser (26%) de mest fremtredende kilder, mens i nyhetssaker på størrelse med en halv avisside er politikere de mest fremtredende kildene (25%). I mindre nyhetssaker er det generelt få kilder, men her er myndighetene like fremtredende som arbeidstakere.

3.3.2 Hvem henvender artiklene seg til?

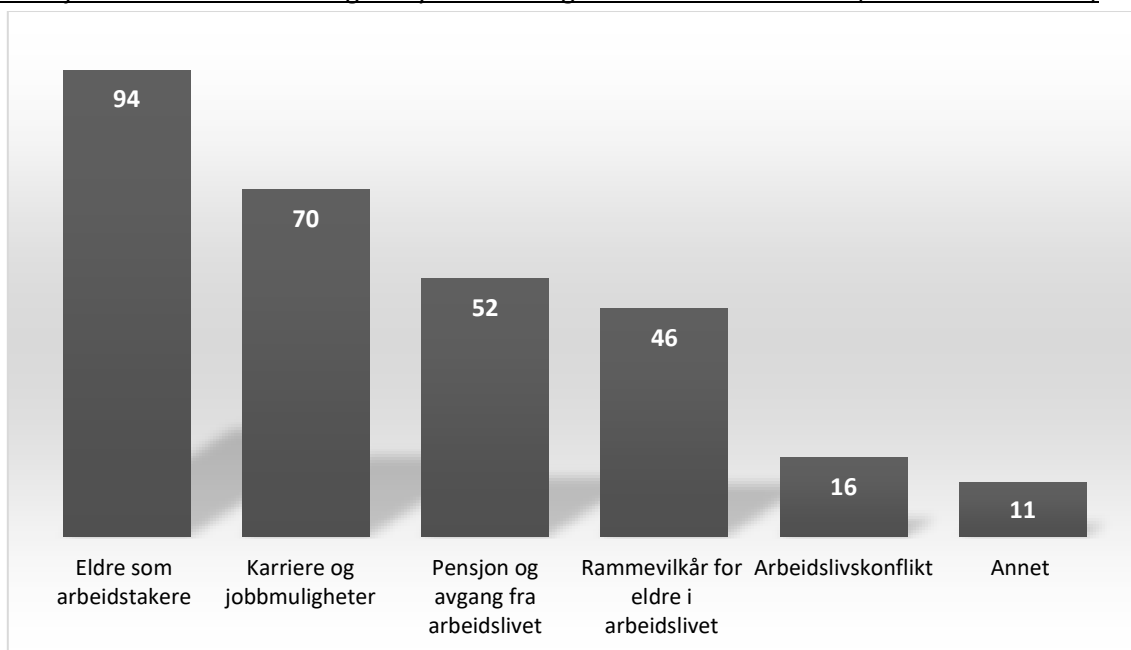
Nyhetsartikler kan implisere ulike type lesere, alt etter hvilke problemer og løsninger som omtales. I mediedekningen av eldre arbeidstakere kan majoriteten (75%) av sakene sies å være rettet mot samfunnsborgere; de beskriver og diskuterer generell samfunnsutvikling, utfordringer og politiske vedtak og konsekvenser¹⁸. 15% av sakene adresserer leseren i hovedsak som arbeidstakere. Dette er typisk saker med et forbrukerrettet fokus, av typen «slik lykkes du med jobb-bytte som voksen». 8% av artiklene kan sies å adressere leseren som medmenneske; det som vektlegges er personlige historier og følelsesmessige erfaringer, fremfor at vedkomne primært er ment å representere en gruppe eller et samfunnsproblem. Eksempler er portretter med personer som reflekterer over deres personlige erfaringer i og utenfor arbeidslivet. Kun 1% henvender seg til arbeidsgivere, for eksempel ved at artikkelen anbefaler arbeidsgivere å ansette eldre.

3.4 Sentrale tema i mediedekningen

Mediedekningen av eldre arbeidstakere fordeler seg i hovedsak på fem overordnede tema: «Eldre som arbeidstakere» (32%), «Karriere» (24%), «Pensjon og avgang fra arbeidslivet» (18%), «Rammevilkår» (16%) og «Arbeidslivskonflikt» (6%). Temaene er listet i illustrasjon 8.

¹⁸ Merk at alle artikler som ikke tydelig tilhørte de øvrige leserkategoriene ble kategorisert som rettet mot samfunnsborgere, ettersom denne lesertypen generelt kan sies å være den tradisjonelle hovedmålgruppen til nyhetsartikler.

Illustrasjon 8. Tematisk fordeling av nyhetsdekning av eldre arbeidstakere (etter antall artikler)



I underkant av en tredjedel av innsendt materiale (28%) handler om eldre som arbeidstakere, for eksempel at de blir diskriminert eller at de er en ressurs for Norge. Omkring en fjerdedel (24%) av innsendt materiale handler om rammevilkår i arbeidslivet, for eksempel rettigheter ved oppsigelse, mens rundt en femtedel (21%) handler om karriere og arbeidsliv mer generelt, for eksempel råd til arbeidssøkere eller konsekvenser av digitalisering. Av redaksjonelt innhold handler 36% om eldre arbeidstakere (meninger om eller beskrivelser av), mens 26% handler om karriere og arbeidsliv for eldre. Under følger en mer detaljert beskrivelse av temaene i mediedekningen om eldre arbeidstakere, med vekt på den redaksjonelle dekingen.

3.4.1 Eldre som arbeidstakere

Omkring en tredjedel av dekingen (33%) handler om eldre arbeidstakere. Dekningen favner to under-tema; omtale av eldre arbeidstakere (54%), og portretter av individuelle, eldre arbeidstakere (46%).

Omtale av eldre arbeidstakere

Noen artikler presenterer fakta om eldre arbeidstakere, gjerne basert på nye studier eller rapporter. «Godt arbeidsmiljø viktig for å holde eldre lenger i jobb» og «Eldre har fått nesten doblet inntekt» er overskrifter i ABC nyheter, mens NRK skriver at «Flere eldre jobber i nord», og Dagbladet at «seniorene er minst slitne».

Andre artikler fremmer mer generelle betraktninger eller formeninger om eldre (deriblant arbeidstakere) som gruppe. Artikkelen «De gamle lovende» i Dagens Næringsliv hevder for eksempel

at eldre er omstillingsdyktige¹⁹. I det redaksjonelle debattinnlegget «Eldre, men attraktive» i Dagsavisen argumenterer ingressen for at eldre arbeidstakere må ivaretas: «Myndighetene må utforme tiltak som gjør at samfunnet ikke går glipp av den kompetansen og arbeidskraften som senioren representere»²⁰. En del artikler adresserer negative fordommer mot eldre arbeidstakere. Et intervju gjengitt i ABC nyheter har overskriften «Politiker Marvin Wiseth: - det står «best før 55» i panna vår». Her forteller en tidligere ordfører at han mener det er «utstrakt aldersdiskriminering i arbeidslivet» og at det er problematisk at eldre arbeidstakere omtales som et ensartet segment: «Vi som er over 60 er like forskjellige som alle andre. Det er ikke slik at man plutselig blir interessert i å hekle dorulldukker når man fyller 60. Det varierer selvsagt, noen er slitne og klare for pensjonsalder mens andre har planlagt livet som pensjonist. Men det er et økende antall som ønsker å fortsette å jobbe etter at de har passert 70 år» uttaler han²¹.

Portretter av eldre arbeidstakere

Flere artikler og reportasjer er i hovedsak portretter av enkeltpersoner. Slike artikler handler gjerne om et enkeltindivid i kraft av arbeidsrollen han eller hun har, eller nylig har hatt. Majoriteten av slike portretter omhandler det mangeårige sportsankeret i NRK, Karen-Marie Ellefsen, som gikk av med pensjon i 2020. Eksempler er VG-overskriften «Jeg er bedre nå enn jeg var da jeg var 30» og i Dagbladet: «Håper ikke det er mitt siste mesterskap». Et annet eksempel er et VG-intervju med Annette Groth, med ingressen «Hun var den profilerte NRK-korrespondenten som opplevde å ikke lenger være velkommen på skjermen». Et stykke inn i artikkelen forteller Groth; «Da jeg fylte 62 år ble jeg tatt av skjermen, NRK ville ha andre programledere. Jeg ble aldri direkte fortalt at alder var årsaken, men jeg hadde en sterk følelse av det. 63 år gammel tok jeg sluttpakke»²². Andre eksempler er intervju med avtroppende FrP politiker Kari Kjønnås Kjos, fyrvokteren på Lindesnes fyr, eller av kunstneren Britt Fuglevaag.

3.4.2 Karriere

Omkring en fjerdedel (24%) av medieoppslagene tematiserer arbeidslivsdeltagelse og karrieremuligheter for eldre arbeidstakere.

Ansettelse av eldre arbeidstakere

Et oppslag i Finansavisen tematiserer alder når den nye konsernsjefen i Hydro presenteres. «Veteranen» Hilde Merete Aasheim (61 år) tok over for den jevnaldrende Richard Brandtzæg, som ønsket å gå av med førtidspensjon. «Jeg ble litt overrasket over Hydro-styrets valg med hensyn til alder» uttaler Brandtzæg, mens en hodejeger litt senere i artikkelen sier: «jeg tror vi må ta innover

¹⁹ DN 23.03.2019

²⁰ Dagsavisen 28.02.2019 «Eldre, men attraktive»

²¹ ABC nyheter 03.10.2019

²² VG, 09.03.2019, «Om»

oss at alder er blitt mer relativt»²³. En artikkel i Dagens Næringsliv med overskriften «Alle som ikke åpner døren for eldre arbeidstagere, gjør en stor tabbe» er en av få som retter seg mot arbeidsgivere. Artikkelen forteller om et reklamebyrå som nylig ansatte en 74-årig «levende legende i bransjen», og en kvinne på 62 som ble ansatt for å digitalisere elbilforeningen. Ifølge artikkelen er ikke dette representativt; det er tvert imot generelt utfordrende for eldre å få jobb, fordi «mange eldre går rett fra søkerbunken til søppelkassen». Lederen i reklamebyrået forteller imidlertid at den nyansatte stod øverst på ønskelisten, og forklarer fordelene med eldre arbeidstakere: «De er trygge på seg selv, erfarne, har lite spisse albuer og løfter frem andre. Vi har også nylig knyttet til oss en 72-åring, og setter de eldre sammen med 25-åringene. Det gir en helt egen dynamikk. Vi har hatt kjempesuksess med det grepet»²⁴.

Eldre som presses ut av arbeidslivet

Andre artikler setter søkelys på negative praksiser i arbeidslivet som rammer eldre ansatte. «Slik presses eldre ut av jobb» skriver Dagbladet i en reportasje om at mange eldre arbeidstakere slutter å jobbe før pensjonsalder²⁵, mens ABC nyheter forteller at «Telenor betaler millioner for å få eldre ansatte ut av arbeid». «Ansiennitet under press» er overskriften i en rekke saker i lokalpressen om en ny høyesterettsdom som impliserer at arbeidsgivere vil ha større frihet å avvike fra ansiennitet ved nedbemanninger enn tidligere: «det er en fare for at eldre i enda større grad vil bli presset ut av arbeidslivet»²⁶. En artikkel i Dagsavisen forteller om de i hovedsak eldre ansatte på Ila fengselskjøkken som frykter for jobbene sine ettersom kjøkkenet skal legges ned²⁷.

Jobb-bytte

En del artikler handler om karriereskifte og jobbsøkertips for eldre arbeidssøkere. «Fylte 60 i mars. I mai byttet han arbeidsgiver. Jobbskifte sent i karrieren trenger ikke være så skummelt som mange tror» forteller en overskrift i Nettavisen. «Lyst på ny jobb, men usikker på om alderen hindrer deg? Ifølge ekspertene er det aldri for sent å søke nye utfordringer. Men du bør passe deg for noen fallgruver» er ingressen i en sak om å få ny jobb som «godt voksen» i VG²⁸. En annen artikkel i ABC nyheter forteller om en eldre arbeidstaker som sluttet i direktørjobben og ble fast ansatt som bussjåfør. Den nyansatte bussjåføren uttaler at «Jeg syntes det var for tidlig å gi meg i arbeidslivet, og hadde lyst til å gjøre noe helt annet», mens HR-sjefen uttaler at seniorsjåførene har stor verdi for dem²⁹. Slike oppslag har stort sett en positiv overtone som vektlegger muligheter, mens begrensninger og hindre typisk nevnes lenger nede i artikkelen.

Eldre som ikke får jobb

²³ Finansavisen, 19.03.2019, «Velger veteran til Hydro-jobb»

²⁴ DN 23.12.2019

²⁵ Dagbladet 23.10.2019

²⁶ Bla. Helgelendingen 08.03.2019

²⁷ Dagsavisen 17.09.2019 «Vraker kjøkkenet på Ila fengsel»

²⁸ VG 22.09.2021 Ekspertene: Slik får du ny jobb som godt voksen

²⁹ Abc nyheter 03.03.2019, «så lenge jeg vet navnet mitt skal jeg jobbe til jeg er 75»

Andre artikler tematiserer utfordringene eldre arbeidssøkere kan ha med å bli ansatt. «Jeg tror 50 er et magisk tall» er overskriften i Aftenposten, som siterer en tidligere direktør, og ifølge lokalavisa Varden er det «vanskeligere for eldre arbeidstagerer å få jobb». Flere oppslag forteller om en arbeidssøker på 53 år som etter 380 søknader fremdeles ikke hadde fått jobb. Artiklene beskriver en målrettet og aktiv arbeidssøker med lang arbeidserfaring innen HR og ledelse. En rekrutteringsrådgiver som uttaler seg i saken sier at de ikke ser på alder som utslagsgivende for ansettelser: «vi mener at alle fortjener en plass i arbeidslivet». En annen kilde i saken, en leder i Abelia, mener at lavere tilpassingsevne ofte er begrunnelsen for hvorfor det er vanskeligere for arbeidssøkere å komme inn i arbeidslivet ved 50 år. «Likevel kan vi ikke si at en 35-åring generelt vil tilpasse seg bedre enn en 65-åring», sier han. Saken avsluttes med arbeidssøkeren som forteller at hun ikke kan slutte å søke jobber: «det er ganske lenge til jeg er pensjonist, og jeg forsøker å ta dette på beste måte»³⁰. En senere oppfølgingsartikkel kan fortelle at arbeidssøkeren til slutt ble ansatt, og gir tips til andre som søker jobb i moden alder.

3.4.3 Pensjon og nedtrapping fra arbeidslivet

Omkring en femtedel (18%) av artiklene handler om utgangen fra arbeidslivet. Oppslagene i denne kategorien spenner fra forbrukerorienterte saker med råd om pensjonsuttak til politiske debatter om særaldersgrenser og pensjonsrettigheter i det offentlige.

Pensjonsalder

En del artikler debatterer aldersgrenser ved (tidlig)pensjonsuttak, for eksempel særaldersgrenser i det offentlige. En kommentar i Dagens Næringsliv med overskriften «Færre må sette 62 år som «default» for å gå av» hevder at tidligpensjonsalderen bør økes i henhold til forventet levealder³¹. «Du må jobbe lenger for samme pensjon» er overskriften i en kommentar i Adresseavisen, mens en leder i samme avis med overskriften «særaldersgrensene bør justeres», hevder at «tida bør være over for offentlige ordninger som gir i pose og sekk til arbeidstakere som pålegges å slutte i relativt ung alder, men fortsatt kan ha mange år foran seg i arbeidslivet»³².

Pensjonsråd

En del artikler er mer forbrukerorientert og gir privatøkonomiske råd ved pensjonsuttak: «Sjekk hvor lønnsomt det er å jobbe lenge» er for eksempel overskriften i en lengre reportasje i Dagbladet. Flere av oppslagene er risiko-orientert, ved at de vektlegger at reglene er kompliserte med iboende «feller» for den enkelte: »eldre arbeidstakere kan få PENSJONSSJOKK», og «59-62 år? SLIK KAN DU UNNGÅ AFP-SMELLEN» er eksempler på to overskrifter fra Dagbladet. Relatert tematiserer noen artikler hvordan tidligpensjon kan kombineres med jobb: «NN velger å ta ut tidlig pensjon samtidig som han jobber fullt. Det kan lønne seg» er overskriften i en artikkel som forekommer i fire regionsaviser. Artikkelen gir ekspertråd om privatøkonomisk optimalisering gjennom kombinasjon av jobb og pensjonsuttak, og forteller om en 62 år gammel direktør som fikk råd av pensjonseksperter

³⁰ Aftenposten 03.02.2019, «380 søknader – ingen jobb»

³¹ Dagens Næringsliv, 15.10.2019

³² Adresseavisen 19.05.2021

for å finne ut hva som løynte seg for han. «Så godt som alle som fyller 62 år stilles ovenfor et valg: Ønsker du å starte uttak av alderspensjonen nå, eller ønsker du å vente?» hevder artikkelen, og siterer råd fra en rekke private pensjonskonsulenter og angir fordeler og ulemper ved uttak av tidligpensjon i kombinasjon med jobb³³.

Arbeidstakere som går av med pensjon

Enkelte artikler omtaler arbeidstakere i forbindelse med at disse nylig eller snart skal gå av med pensjon. MN24 forteller om seks arbeidstakere som går av med pensjon: «Takket for seg etter 268 år hos samme arbeidsgiver». En av seniorenene som går av forteller at «Selv om jeg har trivdes godt på arbeidsplassen så vil ikke skiftarbeidet bli noe savn. Etter hvert som jeg har blitt eldre så har jeg merket at det har slitt mer på kroppen. Spesielt nattarbeidet har blitt tøffere med årene». Lederen sier følgende om de «trofaste sliterne» som nå går av: «Det er nok med blandede følelser. Samtidig synes jeg at det er fint at bedriften kommer på banen med gode tilbud som sikkert gjør det lettere å takke for seg – for noen er det sikkert tidligere enn de hadde tenkt opprinnelig, men til syvende og siste tror jeg alle kjenner på at det ble en god løsning»³⁴. Verken arbeidstakerne selv eller artikkelen som sådan problematiserer den tilsynelatende forserte avgangen til de seks.

Pensjonister som jobber

Igjen andre artikler presenterer «hyggelige historier» om pensjonister som fortsatt bidrar i arbeidslivet. «Gir ikke opp jobben», er overskriften til en lokalavisartikkel om tre pensjonister som fortsatt bidrar på arbeidsplassen. Reportasjen «Dette er NN (79). Hun elsker å jobbe!» i VG er et annet eksempel. Reportasjen forteller om en tilkallingsvikar ved et sykehjem (79 år) og en ingeniør som jobber deltid i et privat konsulentselskap (80 år). Lederen til hjelpepleieren uttaler: «NN stiller opp på kort varsel uansett når på døgnet vi ringer. (..) Hun har mye erfaring og kompetanse som vi kan dra nytte av». Den pensjonerte ingeniøren kommenterer at «det gjelder å være med så lenge det går. Du må bruke hodet litt, ellers går det nedover (...). Å være pensjonist er ikke så veldig spennende»³⁵.

3.4.4 Rettigheter og rammevilkår i arbeidslivet

16% av mediedekningen tar for seg rettigheter og regler for eldre i arbeidslivet. Ett eksempel er artikkelen «Kan arbeidsgiver si henne opp på grunn av omorganisering? Eksperten svarer», som forekommer i tre regionsaviser. Her får en økonomisjef på 62 år, som har blitt oppfordret til å si opp, råd og informasjon om sine rettigheter³⁶. Andre artikler omtaler ordninger og regler som slår uheldig ut for eldre, gjerne i forbindelse med begrepet «aldersdiskriminering».

Aldersgrenser i arbeidslivet

En del av artiklene problematiserer det som omtales som den statlige aldersgrensen på 70 år, ofte ved

³³ Fædrelandsvennen, 19.08.2019 «NN velger å ta ut tidlig pensjon samtidig som han jobber fullt»

³⁴ MN34, 27.05.2021

³⁵ VG 13.12.2019

³⁶ Fædrelandsvennen 28.06.2021

å løfte frem historier om berørte arbeidstakere som rammes av denne regelen. «På grunn av egne regler i staten må NN (70) slutte i jobben» og «NN er 70 år og sprek som en loppe, men for gammel til å jobbe» er eksempler på relaterte overskrifter. Bergens Tidene har en lengre reportasje om en 78-år gammel æres-professor ved Københavns universitet, en stilling han fikk da han som 70-åring «ble kastet ut» fra arbeidsplassen på Haukeland universitetssjukehus. «Eg hadde fått tilnærma yrkesforbud, fordi eg hadde fylt 70. Eg vart skikkeleg galen. Rett og slett forbanna!» uttaler professoren. Reportasjen opplyser om at siden aldersdiskriminering er forbudt i EU kan dansker jobbe så lenge helsen holder. I København kastet de seg derfor rundt og fikk tak i den renommerte kreftforskeren³⁷. Relatert er det en rekke kritiske oppslag om Bergen kommunes innføring av en 70-års aldersgrense for valgmedarbeidere i stortingsvalget.

Det profilerte sportsankeret Karen-Marie Ellefsen i NRK fikk mye oppmerksomhet da hun måtte gå av med pensjon fordi hun ble 70 år. Kun en relativt liten andel av dekningen problematiserer imidlertid den regelstyrte avgangen. Et oppslag i Nettavisen poengterer både i tittel og ingress at Ellefsen ikke får lov til å fortsette etter fylte 70 år. Hun blir sitert på at hun var opprørt over ungdomsdyrkingen i arbeidslivet, og at det er negativt når bedrifter «ikke vil ansette eldre folk»³⁸. I en annen artikkel på ABC nyheter sier Ellefsen «så lenge de kan velge en president i USA som er godt over 70 år, kan jeg ikke skjønne at vi som er over 50 ikke kan være kommentatorer og programledere på TV»³⁹. Andre artikler nevner likevel kun så vidt bakgrunnen for avgangen, sannsynligvis fordi Ellefsen selv ved flere anledninger velger å ikke problematisere omstendighetene: «jeg syns det er veldig synd at det er slutt. Men sånn er livet» sier Ellefsen til VG i 2020⁴⁰.

Eldre arbeidstakers rettigheter

I forbindelse med korona-pandemien er det en rekke lokale medieoppslag som tar for seg at eldre arbeidstakere mangler en del ordinære rettigheter i arbeidslivet. Flere saker forteller om 230 permitterte over 76 år som måtte betale tilbake penger til Nav for dagpenger som de urettmessig fikk utbetalt, ettersom eldre arbeidstakere har ikke rett på slike ytelser: 67 er aldersgrensen for retten til dagpenger⁴¹. Bergensavisen tar for seg en sak der en lokal pensjonist og drosjesjåfør med enkeltpersonselskap ikke får kompensasjon for tapt inntekt under pandemien fra regjeringen. Årsaken er at kompensasjonsordningen har en aldersgrense på 67 år, i tråd med regelverket for ytelser fra folketrygden. «Jeg kan ikke forstå at dette skal være riktig (..) Jeg betaler jo akkurat samme skatter og avgifter som alle de som får krisehjelp, men likevel får jeg null» uttaler drosjeeieren selv. Lederen av Pensjonistforbundet kaller det aldersdiskriminering og påpeker at eldre oppfordres til å stå lenger i jobb, «og det har mange pensjonister innrettet seg etter, både for samfunnet og for å bedre sin egen økonomi»⁴².

³⁷ Bergens Tidene, 23.02.2019, «Professoren vart forbanna då han måtte pensjonera seg»

³⁸ Nettavisen, 01.10.2019 «Karen-Marie Ellefsen må slutte i NRK når hun fyller 70»

³⁹ ABC nyheter, 01.10.2019 «Karen-Marie Ellefsen fyller 70 år: Må slutte i NRK»

⁴⁰ VG, 26.09.2020 «Ellefsen hedret på luften»

⁴¹ Haugesunds Avis 14.10.2021 «Flere permitterte eldre må tilbakebetale dagpenger»

⁴² Bergensavisen 17.04.2020

3.4.5 Arbeidslivskonflikt

Et mindretall (5%) av nyhetsoppslagene omtaler juridiske konflikter i arbeidslivet knyttet til alder. Oppslag omtaler stor sett søksmål eller domsavsigelser i arbeidskonflikter der arbeidstakere saksøker arbeidsgivere for aldersdiskriminering ved ansettelse, oppsigelse eller urettmessig behandling ved sluttavtaler. «Piloter beskylder Widerøe for diskriminering: Saksøker arbeidsgiver» er for eksempel tittelen til et oppslag i Avisa Norland. Oppslagene er stort sett i stilen «nøytralt refererende», og med noen unntak er illustrasjoner i hovedsak av bygninger eller lignende. Av kilder dominerer representanter for arbeidsgivere og fagforeninger.

3.5 Dominerende vinklinger i mediedekningen av eldre arbeidstakere

Hendelser, tema og aktører kan fremstilles på en rekke ulike måter, avhengig av hvilke perspektiver, argumenter, karakteristikk eller kilder som vektlegges i en tekst. For eksempel kan utfallet av en rettsak refereres kort og faktuellet i en notis, diskuteres i lys av overordnede implikasjoner, eller vektlegge de fornærmedes personlige opplevelser. Nedenfor beskrives generelle tendenser i hvordan nyhetssaker om eldre arbeidstakere vinkles.

3.5.1 Individ-orientert mediedekning

Som tidligere nevnt presenterer mange av artiklene historier eller perspektiver til enkeltpersoner; kjendiser, politikere eller «vanlige» arbeidstakere. Dette er en form for medievinke som i forskningen kalles «menneskelig interesseramme». Uavhengig av tema vinkler flertallet av artiklene saken rundt slike menneskelige eksempler; 41% av alle artiklene et eller flere slike. Ser man imidlertid kun på de journalistiske artiklene, og dermed bort fra innsendt materiale og redaksjonelle kommentarer, har hele 61% av artiklene ett eller flere slike menneskelige eksempler. I praksis fremstår slike eksempel-individer som representanter for «eldre arbeidstakere». Den menneskelige vinklingen er ofte ikke den eneste vinklingen i saken, som også kan inneholde for eksempel en konflikt eller moralske perspektiver. Likevel dominerer gjerne de personlige historiene i artiklene der de forekommer, slik at andre, mer generelle perspektiver, for eksempel forskningsfunn eller systemendring, gjerne fremstår som bakgrunnsinformasjon til historien om enkeltindividet, heller enn motsatt.

3.5.2 Eldre arbeidstakere fremstilles overveiende positivt

Eldre arbeidstakere omtales i all hovedsak positivt: 63% av nyhetsdekningen i sin helhet fremstiller eldre arbeidstakere hovedsakelig fordelaktig. «Seniorer er en ressurs» er for eksempel overskriften i en rekke kommentarer og ledere i flere regionale og lokale medier. Sistnevnte artikler tar utgangspunkt i en rapport om at flere arbeidstakere vil gå av med pensjon tidligere enn før, men påpeker at flere eldre jobber lengre enn tidligere og at de har større arbeids glede enn yngre. De påpeker videre at mange arbeidsgivere kvier seg for å ansette eldre «selv om det ikke er dokumentert noen generell sammenheng mellom alder og arbeidsprestasjoner», og oppfordrer

unisont til et «kraftttak for å beholde seniorer i arbeidslivet»⁴³. Av 22 saker i Dagsavisen er 16 positive, mens 6 kan karakteriseres som nøytrale. Av 29 saker i Dagbladet er 16 positive og 13 nøytrale, mens ni av 11 saker i Nettavisen er positive, og to er nøytrale. Positivt ladede artikler spenner fra artikler som eksplisitt fremhever styrker ved eldre arbeidstakere som gruppe, til artikler som fremhever kvaliteter hos den eldre arbeidstakeren som portretteres i artikkelen. 35% av deknningen omtaler eldre arbeidstakere nøytralt, uten å nevne verken positive eller negative karakteristikk, mens 2% omtaler eldre arbeidstakere mer negativt enn positivt.

Leserinlegg og kronikker som er uttalt positive til eldre arbeidstakere er i all hovedsak skrevet av politikere (56%). Eksempler er Sylvi Listhaug (FRP), med leserinnleggene «FRP tror på Norge», hvor hun omtaler eldre (derav arbeidstakere) som ressurser. Roald Stigum Olsen (Høyre) har blant annet innlegget «La de eldre bli i jobb så lenge de vil- Aldersdiskrimineringen må bort» og «De som ikke har skoen på merker lite og spør sjelden». Andre er Astrid Nøklebye Heiberg (Høyre) med blant annet «Historiske steg for eldre i arbeidslivet», Thorbjørn Røe Isaksen (Høyre), samt flere lokalpolitikere. Øvrige positive leserinnlegg er skrevet av blant annet enkeltindivider, akademikere, interessegrupper og rekrutteringsbyrå.

Positive artikler med referanser til negative forhold

Til tross for at mediedekningen som helhet i all hovedsak er uttalt positiv i omtalen av eldre arbeidstakere, nevner hele 56% av artiklene negative omstendigheter eller fordommer knyttet til eldre arbeidstakere. Det kan være omtale av rammebetingelser eller ordninger som oppleves som diskriminerende eller referanser til belastende fordommer og «myter» knyttet til eldre arbeidstakere. Et oppslag i Bergens Tidene kan fortelle at «Sjefer mener eldre arbeidstakere er slitne. Det er NN (65) helt uenig i»⁴⁴. Saken presenterer historien om en eldre arbeidstaker som skapte sin egen arbeidsplass da hun mistet jobben. Bakteppet for artikkelen er ny norsk forskning om at eldre arbeidstakere ikke synes de er slitne, mens tidligere forskning indikerer at ledere synes at eldre arbeidstakere er nettopp slitne. Kvinnen som portretteres reiser rundt med sin førtidspensjonerte ektemann og selger lokalmat. «Det er ikke behovet for å tjene penger som driver dem, men behovet for en meningsfylt hverdag. Og ikke minst: endelig får NN brukt kreftene» skriver journalisten. Til tross for at artikkelen fremstiller både ekteparet, og eldre arbeidstakere som sådan, positivt, kan tittelens vektning av arbeidsgiveres holdning likevel bidra til at den portrettede arbeidstakeren symboliserer et brudd med fordommene, eller et unntak, heller enn som en representant for «eldre arbeidstakere».

Mer vanlig er det likevel at eventuelle negative aspekter er tonet ned i artikkelen, og først nevnt i en bisetning et stykke ut i teksten.

Negative artikler om eldre arbeidstakere

⁴³ Dagsavisen 04.11.2020, Nordlys 06.11.2020

⁴⁴ Bergens Tidene 09.07.2021

Til tross for at det kun er en liten andel av artiklene med eksplisitt negative karakteristikker av eldre arbeidstakere, er det interessant å se nærmere på hvem som er avsender og hvordan argumentasjonen arter seg. I 2020 omtaler en leder i Stavanger Aftenblad et nytt forslag fra regjeringen om å øke pensjonsalderen for statlige ansatte. Lederen hevder, til tross for overskriften «Alder ingen hindring» at «det er god grunn til å være skeptisk til å gi alle statsansatte rett til å jobbe til de er 72 (...). Generelt går produktiviteten ned ettersom man blir eldre, og det vil være uheldig om eldre arbeidstakere hindrer yngre i å få arbeid fordi eldre nekter å slutte». Lederen fremmer i stedet eksisterende ordninger der ansatte og arbeidsgiver kan inngå frivillige avtaler, og oppfordrer til nytenkning slik at «denne ressursen» (eldre arbeidstakere) kan «forvaltes best mulig»⁴⁵. De fleste andre artikler som omtaler regjeringsforslaget er likevel entydig positive til endringen, for eksempel er overskriften i Dagsavisen «velkommen etter», med henvisning til gjeldende regelverk for næringslivet⁴⁶.

En annen artikkel med negativ omtale av eldre arbeidstakere er en redaksjonell kommentar forfattet av kulturredaktøren i Fædrelandsvennen i 2021⁴⁷. Kommentaren problematiserer eldre arbeidstakeres rolle som løsning for å imøtekomme økende utgifter drevet fram av det som beskrives som en ressurskrevende bølge av kravstore eldre. Kommentaren påpeker at for eldre arbeidstakerne, rett nok innlemmet av kommentatoren i et større «vi», er det vanskelig å finne jobb, og at arbeidsgivere generelt ikke ønsker dem: «Det er jo ikke noe framtid i dem. Det er ikke en profil å bygge. En mulig framtidig sjef eller konsernleder. Ingen grådig sult. Mindre driv enn en ungdom som vil bli sett, bli bekreftet eller mest av alt i verden sulter etter å bli mellomleder. Mindre innovasjonskraft og mindre fleksibilitet til omstilling. Mindre kreativitet og nye perspektiver. Gammel utdanning og gamle metoder. Og vi har vel alle himlet litt over en eldre kollega som sliter med passord, innlogging, nye plattformer og ber om hjelp til - EDB. Teknologien beveger seg på alle felt med stor fart, og mens eldre kolleger famler etter brillene sine har allerede yngre kolleger lært seg nye verktøy. Helt uten sukk og stønn.» Videre skriver kommentatoren: «Tegner jeg et for mørkt bilde? Kanskje. Kunnskap, erfaring, klokskap og historie er også verdifulle egenskaper i arbeidslivet. Lite fravær. Lojalt oppmøte. Det virker bare så fryktelig umoderne sammenlignet med dynamisk, fremoverlent og innovativ».

Et tredje eksempel er artikkelen «Hvordan skal vi klare å bli gamle på jobben?» fra ABC nyheter⁴⁸, som er hentet i sin helhet fra forskning.no. I ingressen står det: «Vi skal lære hele livet, sier festtalene. Men de eldste deltar i liten grad på kurs og etter- og videreutdanning. Får de ikke tilbud? Vil de ikke? Eller klarer de rett og slett ikke å lære seg noe nytt?». Den første delen av artikkelen siterer en internasjonal studie som fant en sammenheng mellom alder og kognitive evner, og stiller spørsmål rundt Eldres evner. «Kan vi virkelig forvente at å (sic) klare å henge med i svingene og lære nye ting når vi blir eldre, og tempoet på jobben fortsetter som før- eller til og med kanskje blir høyere?» spør artikkelen retorisk, og lenker til et debattinnlegg i Aftenposten fra 2014 av Elin Ørjasæter om at eldre presterer dårligere enn yngre. Artikkelen forsetter imidlertid med å liste opp

⁴⁵ Stavanger Aftenblad, 31.12.2020

⁴⁶ Dagsavisen 07.12.2020

⁴⁷ Fædrelandsvennen 12.11.2021: «Og nøyaktig hvilke jobber skal de eldre ha da liksom?»

⁴⁸ ABC nyheter 14.08.2019

en rekke begrensninger ved studien og konkluderer med at eldre arbeidstakernes har både evne og kapasitet til å lære, og at de heller tar i bruk uformelle, effektive strategier for å tilegne seg ny kunnskap på arbeidsplassen. De positive aspektene er likevel nedtonet i artikkelen som helhet. Artikkelen er illustrert med et databasebilde av en spenstig, grånende mann, ikledd skjorte, slips og olabukse i en kontor-lignende situasjon. Mannen lener seg bort fra kontorpulten; han funderer mens han ser bekymret eller skeptisk ut i luften. Sammen med tittel og ingress fremstår han likevel mer som en som ikke vet eller har glemt hva han holder på med, enn en kompetent og kritisk tenkende.

Det må likevel understrekes at negative artikler helt klart representerer unntaket i datamaterialet.

3.5.3 Aldersdiskriminering

Det er gjentagende referanser til aldersdiskriminering i mediedekningen av eldre arbeidstakere, på tvers av de overordnede temaene som er listet ovenfor. Alt i alt nevner bare 5% av artiklene diskriminering eksplisitt i tittelen, mens 15% av mediedekningen har overskrifter som kan sies å falle inn under samme kategori. Eksempler er «På grunn av egne regler i staten må NN (70) slutte i jobben», «Er for gammel for krisepakke», «Slik presses eldre ut av jobb», og «Eldre stenges ute fra godt betalt jobb». Aldersdiskriminering kan dermed ikke sies å være en dominerende vinkling i mediedekningen av eldre arbeidstakere. For eksempel kan en artikkel i tittel og ingress argumentere for kvalitetene ved eldre arbeidstakere, mens det først lengre nede i artikkelen er et sitat fra en rekrutterer som påpeker at mange arbeidsgivere likevel har fordommer mot dem.

I en sak som fikk oppmerksomhet i enkelte medier hadde Arbeidstilsynet blitt felt for brudd på arbeidsmiljøloven for å ha aldersdiskriminert en arbeidssøker på 55 år. En avdelingsdirektør i Arbeidstilsynet som uttalte seg hevdet at de i dette tilfelle ikke hadde kunnet «dokumentere i tilstrekkelig grad at det ikke forelå aldersdiskriminering», og at han beklaget at «noen som har vært i en rekrutteringsprosess hos oss opplever å ha blitt diskriminert»⁴⁹. Arbeidssøkeren selv var ikke kilde i saken, men leder for senter for seniorpolitikk uttalte at selv om aldersdiskriminering er ulovlig, så forekommer det ofte, og hun ga til slutt anbefalinger for hvordan eldre arbeidssøkere som opplever aldersdiskriminering kunne gå frem for å klage.

Flere aviser omtaler også en 71 år gammel fysioterapeut som klaget på at hun mistet driftsavtalen med kommunen på grunn av alderen. I en artikkel med overskriften «Dette er typisk aldersdiskriminering» uttaler fysioterapeuten: «Jeg vil gjerne jobbe, og pasientene trenger meg». Hun hevder videre at «Helse- og omsorgsetaten driver aktiv aldersdiskriminering når de fortsatt nekter driftsavtale utover 70 år», med henvisning til en hjemmel kommunen ikke ville benytte⁵⁰.

⁴⁹ Stavanger Aftenblad, 21.06.2021

⁵⁰ Nettavisen, 30.06.2019

Aldersdiskriminering eller ikke?

Som nevnt over er det flere artikler som nevner konflikter eller praksiser som rammer eldre, som individer eller gruppe. I noen artikler er det også tydelig at de involverte kildene i saken er uenige om hvorvidt saken representerer aldersdiskriminering eller ikke. Hvorvidt en sak eller tema omtales som uheldig praksis og/eller utfall, eller som en del av en systematisk skjevbehandling av eldre arbeidstakere (aldersdiskriminering) er dermed avhengig av hvilke kilder som dominerer sakspresentasjonen i mediene. To oppslag i Dagens Næringsliv forteller for eksempel om en avskjediget bankdirektør som saksøker arbeidsgiveren. Første artikkel preges av den tidligere direktørens fremstilling. «Han mener at han ble utsatt for kjønns- og aldersdiskriminering og måtte gå fordi Nordea ville bytte ham ut med en yngre, kvinnelig leder. Likestillings- og diskrimineringsloven sier at det er forbudt å diskriminere på bakgrunn av blant annet kjønn og alder», kan artikkelen fortelle⁵¹. I et annet oppslag om den pågående rettsmeglningen preger imidlertid arbeidsgivers perspektiv saken; banken hevder at toppledere ikke har ordinært stillingsvern og at oppsigelsen bunnet i «manglende engasjement og handlingskraft» hos en direktør som var «passiv» og «ikke leverte»⁵².

3.6 Eldre arbeidstakere i mediedekningen

Som nevnt benytter flertallet av artiklene enkeltindivider for å eksemplifisere et tema. I det følgende analyseres hvordan eldre arbeidstakere kan sies å være representert i offentligheten gjennom disse medierte eksemplene, det vil si hvilke karakteristikk, identiteter og kvaliteter som dominerer eller vektlegges når eldre arbeidstakere representeres i mediene.

3.6.1 Representasjon og sosiale identiteter

Helse

Til tross for den positive fremstillingen av de eldre arbeidstakerne, er de «menneskelige eksemplene» ikke nødvendigvis representative for alderssegmentet. Spesielt godt voksne pensjonister som fremdeles jobber presenteres gjerne som kjernesunne mennesker med mye energi. I en artikkel forteller en 79 år gammel hjelpepleier at hun trener på treningssenter fire-fem ganger i uken, mens en 80 år gammel ingeniør sykler fem kilometer hver vei til jobb flere ganger i uken, i all slags vær – unntatt når det er under 10 minusgrader⁵³. Videre er de eldre arbeidstakere i deknningen nesten utelukkende personer som svært gjerne vil jobbe fulltid, enten om de har mistet jobben og vil ha ny, eller om det er eldre som nylig har skiftet jobb. På den ene siden bryter denne fremstillingen med negative stereotyper, som nevnt over, men på den annen side kan det bidra til å skape urealistiske forventninger til andres og egen alderdom. Det er få referanser eller representasjon av personer som ikke ønsker eller kan stå i full jobb på grunn av fysiske vondter, annet enn henvisning til «sliterne» i saker om særaldersgrenser og deres rett til tidligpensjon i staten.

⁵¹ DN 15.05.2020 «Måtte gå på dagen - mener han ble presset ut fordi han er mann på 53 år»

⁵² DN 11.06.2020 «Nordea mener oppsagt direktør ikke har vanlig stillingsvern – og leverte for dårlig»

⁵³ VG 13.12.2019 «Dette er Clara»

Eldre arbeidstakere som etnisk-norske versus innvandrere

Eldre arbeidstakere i norske medier er så godt som utelukkende etnisk norske. Tematisering av ikke-etnisk norske eldre arbeidstakere, samt mulige utfordringer denne gruppen møter er så godt som helt fraværende. Kun én artikkel i datamaterialet inkluderer en ikke-etnisk norsk eldre arbeidstaker, og først helt til slutt i portrettet av vedkomne, en offentlig anerkjent person, kommer det frem at hun indirekte går av med pensjon på grunn av rasisme, ettersom hun ikke lenger orker det hun beskriver som «de små kampene» i hverdagen⁵⁴. Dette perspektivet problematiseres imidlertid ikke av journalisten, og temaet er ellers totalt fraværende fra datamaterialet. Blant illustrasjonene inkluderer kun tre avbildninger ikke-hvite personer, hvorav kun én er av en navngitt person, mens de to andre er illustrerte personer som står i en NAV-kø.

Kjønn

Med noen unntak er det få artikler som eksplisitt omtaler forskjeller mellom eldre kvinnelige og mannlige arbeidstakere. Erna Solberg er sitert i overskriften «Damer i vår alder må sloss litt mer på arbeidsmarkedet» på TV2, mens artikkelen «Samfunnet tar bedre vare på eldre menn enn eldre kvinner», i Aftenposten refererer forskning om at eldre norske menn føler seg mer integrert i samfunnet enn kvinner, og eldre kvinner har lavere økonomisk status⁵⁵. Tilsvarende problematiserer en kronikk i Nordnorsk debatt at færre kvinner enn menn har mulighet til å kombinere tidligpensjon og arbeid⁵⁶.

Likevel er det flere, mer subtile referanser til kjønnsulikheter i mediedekningen. En sak i Oppland Arbeiderblad har for eksempel en artikkel om en av de best betalte kvinnelige kommunedirektørene, med tittelen «Kvinner må være tydelige på sin egen verdi»⁵⁷. Langt nede i artikkelen er det også opplyst om at lønnsforskjellene i kommunesektoren øker jo eldre arbeidstakerne er, men aldersaspektet er ellers ikke løftet. Kjønnsforskjeller er også så vidt nevnt i en kommentar i Fædrelandsvennen: «Hvor kjønnen dette bildet kan bli er også interessant. Når Olaug Bollestad blir ny partileder for KrF er alderen hennes diskutert. Hun er 60. Alderen til Jens Stoltenberg er ikke problematisert i hans eventuelle kandidatur til ny sentralbanksjef. Han er 62»⁵⁸.

Sosiale forskjeller

I mediedekningen av eldre arbeidstakere er sosiale forskjeller i hovedsak tematisert gjennom omtale av «sliterne». «Sliterne» refererer til arbeidstakere med fysisk krevende yrker, og er nesten utelukkende referert i dekingen som omhandler rettigheter i forbindelse med særaldersgrenser og tidligpensjon. Utover denne tematikken er forskjeller mellom ulike yrkesgrupper eller utdanningsbakgrunn i liten grad tematisert. Artikler som tematiserer karriere adresserer og gir råd til eldre arbeidstakere som en generisk gruppe, eksemplifisert med Dagbladets artikkel «En myte at

⁵⁴ Klassekampen 20.03.2021 «En ridder abdiserer»

⁵⁵ Aftenposten 08.08.2021

⁵⁶ Nordnorsk debatt 19.02.2019: «Langt flere menn enn kvinner benytter muligheten til tidligpensjon – fordi de kan»

⁵⁷ Oppland Arbeiderblad 10.03.2021

⁵⁸ Fædrelandsvennen 12.11.2021: «Og nøyaktig hvilke jobber skal de eldre ha da liksom?»

man er utdatert på arbeidsmarkedet etter 55: Skaff deg jobb som 50+». Imidlertid er det få relaterte artikler som tar for seg forskjeller mellom ulike yrkesgrupper, og det er tydelig underkommunisert at ulike undergrupper av eldre arbeidstakere er bedre stilt og mer attraktive enn andre. I en artikkel i Nettavisen om karrierebytte hos eldre arbeidstakere blir det tydelig først etter flere avsnitt at mulighetene for yrkesskifter er ulik. Under avsnittet titulert «Alder ingen hindring», uttaler en leder i Manpower: «Nøkkelen er at du er oppdatert og kan opererer på mange ulike digitale plattformer. Du kan være en ungdommelig 60 -åring som løper på de syv fjell, men du må klare å formidle at du er kreativ og kan levere forventet resultat», og senere «Vi ser stor etterspørsel etter IT-utviklere, ingeniører med høy kompetanse og arbeidskraft til bygg og anlegg. Disse kan velge og vrake. Er du tradisjonell administrasjonssekretær på 60 år, må du kanskje gå en litt annen vei»⁵⁹. Mediedekningen som tematiserer «den usynlige aldersgrensen» i arbeidslivet fremstiller regelen stort sett som universell; en utjevne faktor som tilsynelatende rammer alle eldre arbeidstakere med lik kraft, både direktører, funksjonærer og industriarbeidere. Likevel er det tilsynelatende eldre arbeidstakere med høy utdanning som har flest karrieremuligheter, og dessuten menn, ettersom de mest attraktive sektorene (IT, ingeniør) er dominert av mannlige arbeidstakere⁶⁰.

Nye jobbmuligheter for eldre arbeidstakere er heller ikke nødvendigvis karrierefremmende. Flere av artiklene forteller om eldre med ny jobb der jobbskifte viser seg å innebære vesentlig nedgang i lønn og sosial status. Eksempler er arbeidstakere som går fra å være direktør til bussjåfør, fra å jobbe i bank til å bli turlleder, eller fra å være økonom til å bli barnehageansatt.

Noen få artikler tematiserer geografiske ulikheter, for eksempel i uttak av tidligpensjon eller hvilke regioner som har flest eldre arbeidstakere. Sammenheng med relativ dominans av ulike industrier og arbeidsgrupper i ulike regioner nevnes imidlertid sjelden i denne sammenhengen.

3.6.2 Positive og negative stereotyper

Flere av artiklene presenterer ulike karakteristikk av eldre arbeidstakere. Artiklene kan for eksempel nevne noen negative stereotyper, for så å avkrefte eller argumentere imot ved å fremme andre, positive stereotyper. «Vil røske opp i mytene om seniorer i arbeidslivet» skriver for eksempel Varden. Mediedekningen fremhever ulike, positive kvaliteter ved eldre arbeidstakere. For eksempel beskrives de som erfarne og uselviske, trofaste, stabile og at de har høy arbeidsmoral. «Eldre arbeidstakere har ofte nyttig kunnskap man aldri finner i noen bok» skriver en innsender⁶¹. Flere artikler omtaler gruppen som helhet som en ressurs i samfunnet. Pensjonerte arbeidstakere omtales også ofte som varme mennesker som bidrar positivt til arbeidsmiljøet. Fellestrekk er at eldre arbeidstakere gjerne karakteriseres som en mer eller mindre homogen gruppe, med noen unntak: en aldersforsker uttaler til NRK at «I dag blir alle eldre skåret over en kam, og etter 70 år er du ikke

⁵⁹ Nettavisen 31.05.2021 «Fylte 60 i mars. I mai byttet han arbeidsgiver. Jobbskifte sent i karrieren trenger ikke være så skummelt som mange tror».

⁶⁰ SSB 2019; SSB 2020

⁶¹ Bergens Tidene 18.09.2019 «ta vare på de eldres uvurderlige erfaring»

brukbar lenger. Men det er veldig stor variasjon i hvordan arbeidsdagen er og hvor stor slitasjen er. Jeg mener flere eldre burde fått jobbe lenger enn de får i dag»⁶².

Som nevnt tidligere refererer mange artikler til negative stereotypier av eldre arbeidstakere. Eksempler er at eldre er lite tilpasningsdyktige, teknologisk lite frempå, langsomme, lite endringsvillige, slitne, har vondter, har utdatert utdanning og/eller kompetanse (se 3.4.1). Et eksempel på hvordan slike negative karakteristikk forekommer er en artikkel om en 56-åring som byttet jobb, der en forsker et stykke ut i artikkelen uttaler: «det er en del fordommer om at eldre tilpasser seg dårligere, er svakere på teknologi og jobber seint»⁶³. I imidlertid avkreftes eller nedtones de negative stereotypiene som oftest i de samme artiklene som refererer dem, gjerne av de samme kildene som referer de i utgangspunktet.

I noen tilfeller kommer imidlertid underliggende, negative fordommer mot eldre og alderdom til syne gjennom tilsynelatende harmløse, journalistiske formuleringer eller spørsmål til intervjuobjekter. «Var du redd for at du hadde gått ut på dato?» Spør for eksempel en journalist en tidligere, erfaren leder (som umiddelbart svarer avkreftende)⁶⁴. En anmeldelse av tekstilkunstner Brit Fuglevaag i Dagsavisen berømmer sistnevntes nye kunstutstilling, men stiller samtidig det retoriske spørsmålet «Men kan tekstilkunstneren fornye seg i en alder av 82 år?»⁶⁵.

3.6.3 Visualisering av eldre arbeidstakere

Av totalt 230 bilder i datamaterialet er 110 avbildninger eller illustrasjoner som først og fremst er ment å representere eldre arbeidstakere (heller enn, for eksempel, en regjeringsleder, kjendis eller ekspert som også tilfeldigvis er i kategorien eldre arbeidstaker)⁶⁶. Hvem er så de eldre arbeidstakerne, slik mediene velger å fremstille dem visuelt i mediebildet?

Som nevnt tidligere er hele 98% av bildene av såkalt vestlige, «hvite» mennesker. Kvinner er til stede på 48% av bildene, mens menn er til stede på 64% av bildene. Én fjerdedel (25%) av de avbildede eldre arbeidstakerne representerer mennesker med kontorjobb, omtrent halvparten av disse er kvinner. Én femtedel (20%) representerer arbeidere, for eksempel industriarbeidere, og de fleste av disse er menn. Omkring én femtedel (19%) kan sies å inneha en eliteposisjon, for eksempel som direktør eller forsker, her er litt over halvparten menn. Én av ti (10%) jobber innen utdanning eller helse, her er litt over halvparten kvinner, mens 7% er selvstendig næringsdrivende.

⁶² NRK. 25.09.2021 «Bernt (89) jobber hver dag- mener flere eldre må gjøre det samme»

⁶³ Dagbladet 4.1.2019, «Du kan få et bedre jobb-liv etter 50+»

⁶⁴ DN 24.12.2019 «Alle som ikke åpner døren for eldre arbeidstakere gjør en stor tabbe»

⁶⁵ Dagsavisen 24.08.2021, «Alt kan veves»

⁶⁶ Merk at avbildninger av offentlige personer (f.eks. kjendiser eller politikere) er ikke inkludert, og heller ikke næringslivsledere, med mindre de er omtalt i kraft av å være en (eldre) arbeidstaker.

De fleste av bildene (68%) er av navngitte personer. De fleste (74%) er avbildet alene, men ikke nødvendigvis isolerte: over halvparten (55%) har blikk-kontakt med fotograf/leser, og over halvparten (56%) av bildene er positivt ladet, for eksempel ved at personen(e) smiler eller ler. Ett eksempel er to industriarbeidere som holder hendene på skulderen til hverandre mens de ler hjertelig – en klar kontrast til tittelen «slik presses eldre ut av jobb». Omkring en fjerdedel (24%) kan sies å være nøytrale, for eksempel at personen som er avbildet ser seg rundt eller kun deler av personen er avbildet. Én femtedel (20%) av bildene er mer negativt ladet. Ett eksempel er en person som ser alvorlig i kamera, fulgt av bildetekst som forteller at vedkomne ikke finner ny jobb. De fleste av de negativt ladede bildene illustrerer nettopp artikler om eldre uten jobb; 15 av 25 illustrasjoner til slike artikler er negativt ladet, men da mer at de eldre fremstår som kritiske, mer enn at de representerer negative stereotyper som inkompetente eller svake.

En noe større andel menn er avbildet som utførende arbeidstaker i en jobbrelatert situasjon. 17% av mennene kan sies å inneha en mentor-rolle eller en ledende posisjon, mens kun 6% av kvinnene har det samme. Hele 62% av kvinnen er avbildet i en kontekst som ikke er direkte relatert til yrket eller arbeidsplassen, for eksempel på tur, eller hjemme, sammenlignet med 33 % av mennene.

Kun 7% av bildene er personer som er avbildet bakfra, eller kun representert med kroppsdeler. 4% av bildene kan sies å representere en form for svakelighet, for eksempel ved at personen holder en krykke, eller at vedkomne ligger utslått over et bord. Av disse illustrerer flertallet pensjons-relaterte artikler, og kan derfor sies å skulle representere pensjonister fremfor eldre arbeidstakere. Kun to artikkel-illustrasjoner fremstiller eldrearbeidstakere som svake, i form av eldre hender som famler over et (utdatert) tastatur, hvorav den ene illustrerer et leserinnlegg, mens den andre illustrerer en negativt-ladet redaksjonell kommentar om eldre arbeidstakere.

Hvilke bilder som er stereotype, og hvorvidt de er negative eller ikke, kan diskuteres. Ett eksempel er et bilde av en identifisert nesten nitti år gammel mann som fremdeles jobber for familiefirmaet. Han er avbildet i arbeid, smilende og tilsynelatende full av overskudd – sånn sett et positivt bilde som bryter med fordommer om så gamle mennesker. Imidlertid er mannen mye eldre enn gruppen artikkelen handler om – nemlig at flere bør jobbe lenger og vente med å ta ut pensjon. Han er videre avbildet med landlinjetelefon, telefakser og kalkulator, og han sitter med penn i hånd og jobber med papirutskrifter. Slik sett blir han også klart et stereotyp bilde på en eldre arbeidstaker.

Flere av artiklene presenterer imidlertid eldre arbeidstakere som ikke ser eller fremstår som «eldre». I artikkelen «skaff deg jobb som 50+» presenteres en kvinnelig arbeidstaker på 64 som mistet jobben. Kvinnen er avbildet i sin nye jobb; ikledd trendy sorte klær, glinsende sko og irrgront mønstret skjerf sitter hun fremoverlent ved datamaskinen på en trendy kontorstol og smiler bredt. Et annet eksempel er en artikkel om en ungdomsskolelærer som må slutte fordi han har blitt 70 år. Saken er illustrert med to bilder; på det ene står han smilende sammen med studentene og tar en såkalt «dab», en referanse til ungdoms-dataspillet Fortnite. «Ungdommelig 70-åring: Kunst – og håndtverkslæreren tar gjerne en «dab» med elevene fra 10-ende klasse. Elevene synes han er morsom og kan mye» står det blant annet i bildeteksten. På det andre bildet er han avbildet smilende med verktøy i hendene; «NN føler seg like sprek. Det gjør det ekstra vanskelig å akseptere at han må slutte i jobben» forteller bildeteksten. I noen tilfeller er altså de eldre arbeidstakerne

presentert som «unge» eller «ungdommelige» både i oppførsel og klesstil, og bryter dermed med tradisjonelle forestillinger om hvordan eldre ter og kler seg.

4 Oppsummering og konklusjon

Denne studien undersøker hvordan eldre arbeidstakere fremstilles i norske nyhetsmedier i perioden 2019-2021, samt i hvilken grad sentrale aktører omtaler eldre arbeidstakere i sosiale medier. I det følgende løfter vi frem og diskuterer implikasjonene av noen hovedfunn.

- Studien indikerer at temaet eldre arbeidstakere får svært lite oppmerksomhet i sosiale medier av medieorganisasjoner og relevante interesseorganisasjoner. Pressedekningen av eldre arbeidstakere er tilsynelatende mindre i perioden rapporten undersøker enn ti år tidligere.
- I likhet med tidligere studier (bla. Andenæs 2009) finner vi at nyhetsdekningen i all hovedsak er positiv til eldre arbeidstakere, både når det gjelder hvilke karakteristikk som fremheves og deres betydning i arbeidslivet. Svært få artikler (2%) er negative til eldre arbeidstakere. På mange måter kan man dermed si at mediedekningen ligger tett opp til myndighetenes linje om å styrke seniorennes posisjon i arbeidslivet.
- Til tross for mange positivt vinklede artikler er det likevel tydelig at eldre arbeidstakere møter på utfordringer i arbeidslivet. Over halvparten (56%) av artiklene nevner negative fordommer, regler eller praksiser som rammer eldre arbeidstakere, gjerne med referanse til aldersdiskriminering. Negative aspekter tones midlertid stort sett ned i artiklene, og aldersdiskriminering er eksplisitt nevnt i tittelen i 5% av artiklene.
- Enkeltindivider er den mest fremtredende kilden i datamaterialet: 41% av dekningen totalt sett og 61% av de journalistiske artiklene formidles ved hjelp av personlige historier. I motsetning til tidligere studier (Andenæs 2009) finner vi at arbeidsgivere kun i liten grad er representert eller adressert i mediedekningen.
- Omkring en fjerdedel av artiklene formidler personlige arbeidslivshistorier eller «forbrukerorienterte» tips om hvordan eldre kan lykkes i jobbsøking eller jobb-bytter. Om man ser på mediedekningen totalt sett er det imidlertid tydelig at arbeidsgiveres holdninger og prioriteringer representerer en hovedutfordring for eldre i arbeidslivet. Likevel henvender kun 1% av mediedekningen seg til arbeidsgivere. Dermed kan man si at en del av artiklene vektlegger individ-løsninger på systemproblemer, noe andre studier av mediedekningen av eldre arbeidstakere også har vist (Kroon et al. 2016).
- Mediene fremstiller eldre arbeidstakere som en gruppe med generelt mye giv, helse, evne og vilje til å jobbe. Den overveiende positive fremstillingen bryter dermed med konvensjonelle negative stereotyper om at eldre arbeidstakere har svekket vilje, helse og evne til å stå i jobb, stereotyper som tilsynelatende fremdeles lever blant arbeidsgivere. Slik kan mediepresentasjonen av eldre arbeidstakerne bidra til å fremme mer nyanserte inntrykk og

historier om hvem eldre arbeidstakere er, og hva de kan og vil. Fremstillingen av energiske eldre kan bidra til å styrke selvbildet til eldre arbeidstakere og svekke negative stereotyper blant kollegaer og arbeidsgivere, men også fremme urealistiske forventninger om arbeidslivsmuligheter i høyere alder.

- Studien finner at sentrale utfordringer og erfaringer hos eldre arbeidstakere er helt fraværende i mediedekningen. Eldre arbeidstakere i mediene er i hovedsak etnisk norske («hvite»): svært få avbildninger eller nyhets saker representerer minoritetsgrupper, og ingen av dem er i utgangspunktet ment å representere eldre arbeidstakere. Videre er verken sektor, yrkesbakgrunn eller innvandring i særlig grad adressert som faktorer som påvirker eldres karrieremuligheter, for eksempel jobbmuligheter og pensjonsuttaksmuligheter, og kun i begrenset grad kjønn. Helseutfordringer, og hvordan disse eventuelt kan kombineres med jobb, er i svært liten grad tematisert. Den snevre representasjon av i hovedsak ressurssterke mennesker, uten å gi plass til eller tematisere andre «stemmer» og utfordringer, kan dermed bidra til å fremmedgjøre grupper som ikke faller inn under «representasjons-malen» i mediene.

Det bør nevnes at det er noen begrensninger ved studien. Alle studier som inkluderer kvalitative data, vil innebære elementer av fortolkning. Videre er det ikke gitt at alle relevante artikler som tematiserer eldre arbeidstakere (uten å nevne gruppen spesifikt) er inkludert. Studien inkluderer også en periode med pandemi som kan sies å være atypiske ettersom COVID-19 i stor grad påvirket mediens oppmerksomhet. Likevel indikerer analysen at pandemi-årets dekning av eldre arbeidstakere ikke er vesentlig annerledes i omfang eller innhold enn de to andre.

5 Referanser og vedlegg

Andenæs, I (2009): Hva skriver pressen om seniorene? En innholdsanalyse på oppdrag fra Senter for seniorpolitikk. 43 s, tab, ill. Oslo: Senter for seniorpolitikk, 2009. ISBN 978-82-92936-03-0

Bente Kalsnes & Anders Olof Larsson (2018) Understanding News Sharing Across Social Media, *Journalism Studies*, 19:11, 1669-1688, DOI: 10.1080/1461670X.2017.1297686

Carlsson, Magnus & Eriksson, Stefan (2017) «Påverkar arbetssökandes ålder och kön chansen att få svar på jobbansökan?» Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering». ISSN 1651-1158

Christensen, C. L. & Nybro Petersen, L. (2017). Introduction. Being Old in the Age of Mediatization in *Nordicom Review* 38 (2017) Special Issue 1, pp. 3-7. doi:10.1515/nor-2017-0399.

Fredriksen, D. & Stølen, N. M. (2011) Pensjonsreformen – økte utgifter til alderspensjon motvirkes av sterkere vekst i arbeidsstyrken i Økonomiske analyser 6/2011

- Herlofson, K & Hellevik, T. (2019) «Eldre i arbeidslivet – slitenhet og yrkesavgang» i *Søkelys på arbeidslivet*, Vol 6 (4) pp. 298-315
- Ipsos (2020) "Norsk seniorpolitisk barometer. Yrkesaktiv befolkning. Oslo
- Ipsos (2021) «Norsk seniorpolitisk barometer. Ledere i arbeidslivet». Oslo
- Ipsos (2022) "Ipsos SoMe-tracker Q1'22". Rapport. Oslo.
- Kroon, A. C., Trilling, D., Van Selm, M., Vliegthart, R. (2019) Biased media? How news content influences age discrimination claim. *European Journal of Aging* 16, pp. 109–119
- Kroon, A. C., van Selm, M., ter Hoeven, C. L., & Vliegthart, R. (2018). Reliable and unproductive? Stereotypes of older employees in corporate and news media. *Ageing & Society*, 38(1), 166–191. <https://doi.org/10.1017/S0144686X16000982>
- Kroon, A. C., van Selm, M., ter Hoeven, C., & Vliegthart, R. (2017). Age at Work: Explaining variation in frames of older employees in corporate and news media. *Journalism Studies*, 18(9), 1167–1186. <https://doi.org/10.1080/1461670X.2015.1111162>
- Kroon, A. C. (2017) "Images of Older Workers. Content, Causes, and Consequences». Doctoral Dissertation, University of Amsterdam.
- Kroon, A. C., van Selm, M., ter Hoeven, C. L., Vliegthart, R. (2016), Poles Apart: The Processing and Consequences of Mixed Media Stereotypes of Older Workers, *Journal of Communication*, Volume 66, Issue 5, October 2016, Pages 811–833, <https://doi.org/10.1111/jcom.12249>
- Lamont, R. A., Swift, H. J., & Abrams, D. (2015). A review and meta-analysis of age-based stereotype threat: Negative stereotypes, not facts, do the damage. *Psychology and Aging*, 30(1), 180–193. <https://doi.org/10.1037/a0038586>
- Ng, R., Chow, J. Y. T. (2021): Aging Narratives Over 210 Years (1810–2019), *The Journals of Gerontology: Series B*, Volume 76, Issue 9, November 2021, Pages 1799–1807, <https://doi.org/10.1093/geronb/gbaa222>
- Ng, R., Allore, H. G., Trentalange, M., Monin, J. K., & Levy, B. R. (2015). Increasing negativity of age stereotypes across 200 years: Evidence from a database of 400 million words. *PLoS ONE*, 10(2), e0117086. doi:10.1371/journal.pone.0117086
- Shiu, E., Hassan, L. M., & Parry, S. (2015). The moderating effects of national age stereotyping on the relationships between job satisfaction and its determinants: A study of older workers across 26 countries. *British Journal of Management*, 26(2), 255-272. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/1467-8551.12091>
- SSB (2020) «Alder og yrke påvirker lønnsgapet» SSB, Oslo.
- SSB (2019) "Kjønnforskjeller i utdanning og arbeid" SSB, Oslo.
- SSB (2018) «Økt sysselsetting blant eldre etter pensjonsreformen» SSB, Oslo.
- Semetko, H. & Valkenburg, P.M. (2000) "Framing European Politics: A Content Analysis of Press and Television News». *Journal of Communication* 50(2) pp. 93-109

- Signorelli, N. (2004) "Aging on Television: Messages Relating to Gender, Race, and Occupation in Prime Time". *Journal of Broadcasting & Electronic Media* 48(2). pp.279-301
- Swift, H., & Steeden, B. (2020). Exploring representations of old age and ageing. Centre for Ageing Better
- Syvertsen, T. (2011) Medieforskerne hater gamle mennesker. *Norsk medietidsskrift* vol.17(4) pp.381 - 390
<https://doi.org/10.18261/ISSN0805-9535-2010-04-05>
- Underthun, A., Solberg, A.G., Steen, A.H., Moen Dahl, E., Solem, P.E. (2021): Et arbeidsliv under omstilling
Undertittel: Er det plass for seniorenene? AFI-rapport nummer: 2021:07
- van Selm, M., & I.J.M. Van der Heijden, B. (2014). Media portrayals of older employees: A success story? *Journal of Organizational Change Management*, 27(4), 583–597. <https://doi.org/10.1108/JOCM-05-2014-0102>
- WHO (2021) Global report on ageism. Geneva: World Health Organization; 2021.
- Williams, A. M., Wadleigh, P. M., & Ylänne, V. (2010a). Images of older people in UK advertising: Toward a typology. *International Journal of Aging and Human Development*, 71(2), 83-114.
doi:10.2190/AG.71.2.a

Vedlegg

Datamaterialet etter utgivelsessted	Antall (N39)
Nasjonale utgivelser	20
Dagbladet	29
ABC nyheter	18
VG	15
Dagens Næringsliv	13
Aftenposten	11
Nettavisen	11
NRK	9
Klassekampen	8
E24	7
TV2	5
Dagen	5
Finansavisen	4
Vårt Land	4
M24	2
Morgenbladet	2
P4	2
Fremtida	1
P5	1
Nationen	1

Klar Tale	1
Regionale utgivelser	8
Bergens Tidene	14
Dagsavisen	22
Stavanger aftenblad	11
Fædrelandsvannen	11
Adresseavisa	7
Nordlys	5
Nordnorsk debatt	2
Inherred	1
Lokale utgivelser	11
Bergensavisen	12
Rogalands avis	12
Avisa nordland	10
Haugesunds avis	7
Helgelendinen	6
Telemarksavisen	6
Budstikka	4
Varden	4
Tidens Krav	3
Oppland arbeiderblad	3
Tønsbergs blad	1

Høgskolen Kristiania

Høgskolen Kristiania er en stiftelse hvis formål er undervisning og forskning. Alt økonomisk overskudd brukes til å styrke høyskolens fag- og læringsmiljø.

Høgskolen Kristiania leverer forskning og utdanning på fagskole, bachelor, master og doktorgradsnivå innen ledelse, organisasjon, markedsføring, kommunikasjon, informatikk, helsevitenskap, innovasjon og kunstfag. Med over 18 000 studenter, 800 ansatte, og et stort utdanningstilbud i Oslo, Bergen og på nett, er Høgskolen Kristiania Norges største uavhengige breddehøyskole, og Fagskolen Kristiania Norges største fagskole.

Kristianias oppdrag er å bidra til Norges sosiale og økonomiske utvikling gjennom problemdrevet og anvendt kunnskapsutvikling og -formidling, i nært samarbeid med arbeidslivet, basert på det fremste innen forskning og kunstnerisk arbeid. For å kunne utføre dette oppdraget på en mest mulig effektiv måte, jobber Kristiania med å bli akkreditert som Norges første uavhengige universitet.

Les kunnskapsmagasinet, Kunnskap Kristiania: www.kristiania.no/kunnskap

Kunnskap Kristiania er Høgskolen Kristianias kunnskapsmagasin. Magasinet gir deg nytt om forskning, faglig innsikt, kunstnerisk utviklingsarbeid og aktuell samfunnsdebatt.



www.kristiania.no